

ZIEMIA (ODPADY)

Grupa wiekowa: 3-latki

Czas trwania projektu: 4 tygodnie

Cele ogólne projektu:

- Budowanie wiedzy na temat rodzajów odpadów oraz ich utylizacji.
- Wzbogacanie dziecięcego słownika o pojęcia związane z utylizacją odpadów.
- Rozwijanie umiejętności klasyfikowania przedmiotów.
- Rozwijanie umiejętności odczytywania symboli.
- Kształtowanie postawy proekologicznej, w szczególności w aspekcie prawidłowego segregowania odpadów.
- Tworzenie warunków do samodzielnego poznawania rzeczywistości przyrodniczej poprzez obserwowanie, eksperymentowanie, eksplorowanie.
- Rozwijanie języka w aspekcie komunikacyjnym.

Główne idee:

- Odpady (nazywane też śmieciami) to rzeczy nam już niepotrzebne (CASUM 1).
- Odpady należy porządkować (segregować), czyli wyrzucać do odpowiednich pojemników (CASUM 2).
- Odpady mogą być przydatne. Można z nich zrobić inne rzeczy (recykling), np. nowe butelki, puszki, papier (CASUM 3).
- Kompost powstaje z naturalnych odpadków, np. resztek warzyw i owoców, suszonych traw, roślin, gałązek drzew i krzewów. Kompost jest pożyteczny. Dzięki niemu rośliny lepiej rosną (CASUM 4).
- Wyrzucanie odpadów na ulicę lub do lasu szkodzi ludziom, roślinom i zwierzętom. Odpady zatrują ziemię, wodę i powietrze (CASUM 5).

Fakty – ciekawostki – opinie, czyli co nauczyciel powinien wiedzieć o temacie:

- „Segregacja odpadów (inaczej selektywna zbiórka odpadów) polega na zbieraniu odpadów nadających się do odzysku według materiału, z jakiego zostały wykonane”¹.
- Wiele odpadów po segregacji wykorzystuje się do produkcji nowych materiałów, co nazywamy recyklingiem.

¹ Plansza edukacyjna – Vademecum segregacji odpadów, <<http://www.akademiaodpadowa.pl/5,a,dla-nauczycieli.htm>> [dostęp: 13.05.2013].

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Dzięki recyklingowi zmniejsza się zużycie nowych surowców, oszczędza się wodę i energię, ogranicza się powstawanie odpadów, ścieków oraz zanieczyszczeń powietrza.
- To, w jaki sposób segreguje się śmieci, zależy od systemu segregacji śmieci przyjętego przez gminę. Można segregować odpady w pojemnikach, workach oraz kontenerach. Od 1 lipca 2011 roku została uchwalona w Polsce Ustawa o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, która, wzorując się na doświadczeniach innych krajów europejskich, zmienia dotychczasowy system gospodarowania odpadami komunalnymi. Nowy system zakłada, że samorząd, który jest odpowiedzialny za wszystko to, co służy lokalnej społeczności, powinien być również odpowiedzialny za odebranie i właściwe zagospodarowanie odpadów. Wszyscy mieszkańcy zobowiązani zostali do segregacji odpadów do kontenerów, worków, pojemników udostępnianych przez firmy recyklingowe według zasad ustalonych dla danej gminy. Ustawa weszła w życie 1 lipca 2013 roku. Dla Polaków jest to prawdziwa rewolucja, gdyż do tej pory poziom segregowanych odpadów nie przekraczał 20%.
- Gniazdo recyklingu to miejsce z kilkoma pojemnikami do selektywnej zbiórki odpadów.
- Zazwyczaj do pojemników w kolorze niebieskim wrzuca się materiały papierowe, m.in.: gazety, książki, zeszyty, kalendarze, papierowe torby, kartony i tekturę oraz zrobione z nich opakowania. Nie wrzuca się natomiast: kartonów i tektur pokrytych folią aluminiową (np. opakowania typu Tetra Pak po mleku, napojach), tłustych i zabrudzonych papierów (np. opakowań po maśle, margarynie, twarogu), kalek, tapet oraz odpadów higienicznych (np. wacików czy pieluch). Przed wrzuceniem papieru do pojemnika powinno się usunąć wszystkie zszywki, klamery czy inne elementy metalowe lub plastikowe.
- Jedna tona makulatury może ochronić przed ścięciem nawet siedemnaście drzew.
- Pojemniki w kolorze żółtym zazwyczaj przeznaczone są na tworzywa sztuczne, metale oraz opakowania wielomateriałowe. Wrzucamy do nich takie odpady, jak: butelki plastikowe po napojach (np. typu PET), butelki plastikowe po kosmetykach i środkach czystości, plastikowe opakowania po żywności (np. po jogurtach, serkach, kefirach, margarynach), plastikowe zakrętki, folię i torebki z tworzyw sztucznych, folię aluminiową, puszki aluminiowe po napojach, puszki po konserwach, drobny złom żelazny oraz drobny złom metali kolorowych (np. zabawki, narzędzia), plastikowe koszyki po owocach i pojemniki po wyrobach garmażeryjnych, kartony po mleku, sokach (tzw. Tetra Pak). Nie wrzuca się natomiast: opakowań po olejach spożywczych czy silnikowych, smarach, styropianu, gumy, butelek z jakąkolwiek zawartością, puszek po farbach, baterii, opakowań po aerozolach, lekach, opakowań po środkach chwasto- czy owadobójczych, zabawek oraz sprzętu AGD.
- Do pojemnika zielonego wrzuca się: szklane butelki, słoiki oraz szklane opakowania po kosmetykach. Nie powinno się wrzucać: porcelany i ceramiki, doniczek, żarówek, lamp neonowych, fluorescencyjnych i rtęciowych, szkła stołowego, szkła okularowego, szkła żaroodpornego oraz luster. Często istnieje osobna segregacja szkła bezbarwnego i kolorowego. Wówczas do pojemnika w kolorze zielonym wrzuca się szkło kolorowe, natomiast do pojemnika białego artykuły szklane bezbarwne. Wytwarzanie produktów pochodzących z recyklingu szkła jest mniej energochłonne.
- Przed wyrzuceniem odpadów do pojemników należy je właściwie przygotować, np. kartony – spłaszczyć oraz usunąć z nich elementy plastikowe lub metalowe, puszki aluminiowe – opróżnić, osuszyć i zgnieść, stalowe puszki – opróżnić, oczyścić, osuszyć, zgnieść. Nie ma potrzeby zdzierania z nich etykiet. Opakowania kartonowe po sokach czy mleku – spłaszczyć, butelki typu PET – zgnieść. Nie ma konieczności zdejmowania z nich plastikowych zakrętek. Ze szklanych butelek i słoików należy zdjąć zakrętki, opróżnić je, oczyścić, osuszyć. Nie należy tłuc szkła.
- Zakrętki od butelek można zbierać i oddawać w celach charytatywnych.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Kompostowanie to przyjazny środowisku sposób pozbywania się odpadów organicznych. Odpady naturalne składa się w plastikowym lub drewnianym pojemniku zwanym kompostownikiem. Po upływie około roku odpadki te zmieniają się w kompost, czyli nawóz przypominający wyglądem świeżą ziemię. Wykorzystuje się go w ogrodach. W wielu miejscach w Polsce zbierane są odpady organiczne do pojemników brązowych.
- Do kompostowania nadają się: odpadki kuchenne takie, jak resztki warzyw, owoców, obierki, skorupki z jaj, skoszona trawa, fusy z herbaty i kawy (torebki ekspresowe, filtry po kawie), nadziemne części chwastów, resztki roślin, liście oraz gałązki drzew i krzewów. Do kompostowania nie nadają się: odpadki kuchenne pochodzenia zwierzęcego (kości, mięso, tłuszcz), spleśniałe resztki owoców i warzyw, korzenie chwastów.
- „Kompostownik zakłada się między wiosną a jesienią przy dodatnich temperaturach. Umieszcza się go w miejscu zacienionym i osłoniętym od wiatru, aby uniknąć nadmiernego wysuszenia kompostu”².
- Budowa kompostownika: na dnie kompostownika układa się wysoką na dwadzieścia centymetrów warstwę połamanych gałęzi i cieńszych gałązek. Umożliwiają one odpływ nadmiaru wody. Warstwę tę przykrywa się zeszlórocznym kompostem lub ziemią ogrodową. „Kolejne warstwy stanowią odpadki, przekładane warstwami ziemi lub drobnymi gałązkami. Aby kompostowany materiał ulegał prawidłowemu procesowi mineralizacji (przemiany w żyzny nawóz), konieczne jest przemieszanie kompostu co dwa miesiące (z wyjątkiem najniższej warstwy gałęzi). Jeśli kompost jest suchy, należy polewać go wodą”³. Dżdżownice przyspieszają proces przemiany odpadów w nawóz.
- Odpady problemowe to „wszelkiego rodzaju odpady, których nie należy wrzucać do zwykłych koszy na śmieci – informuje o tym przekreślony znak kubła na opakowaniu lub obudowie tego produktu”⁴. Do grupy tej należą odpady wielkogabarytowe, takie jak meble czy dywany, oraz odpady niebezpieczne (zawierające toksyczne substancje), m.in. zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny (komputer, telewizor, lodówka, pralka), leki, żarówki, baterie (w wielu przedszkolach, szkołach i instytucjach prowadzona jest selektywna zbiórka baterii do specjalnie opisanych pojemników), termometry, farby oraz lakiery. Większość odpadów problemowych należy oddać do lokalnego punktu zbiórki odpadów problemowych (inaczej lokalnego punktu zbiórki odpadów niebezpiecznych). W wielu miejscach prowadzona jest także obwoźna zbiórka tych odpadów według podanego mieszkańcom harmonogramu. Warto wiedzieć, że sklepy oferujące sprzęt elektryczny i elektroniczny zobowiązane są przy kupnie przez nas nowego sprzętu odebrać od nas stary, zużyty. Natomiast przeterminowane bądź nieużywane leki można oddać w niektórych aptekach.

Propozycje aranżacji przestrzeni:

Na początku projektu sala nie wymaga aranżacji. Ważne jest jednak, aby uwzględnić miejsce na założenie kącika czyściocha oraz gniazda segregacyjnego⁵ w drugim tygodniu projektu.

² Plansza edukacyjna – Jak założyć kompostownik w ogrodzie, <<http://www.akademiaodpadowa.pl/5,a,dla-nauczycieli.htm>> [dostęp: 13.05.2013].

³ Ibidem.

⁴ Plansza edukacyjna – Jak postępować z odpadami problemowymi, <<http://www.akademiaodpadowa.pl/5,a,dla-nauczycieli.htm>> [dostęp: 13.05.2013].

⁵ Szczegółowe opisy w tabeli 2.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Centrum Badawcze na starcie⁶:

W Centrum Badawczym na samym początku powinny znaleźć się gromadzone wcześniej przez nauczyciela i przyniesione przez rodziców odpady – kartony, pudełka, zakrętki od butelek, rolki po papierze toaletowym, puszki, worki foliowe. Dzieci mogą dokładać do Centrum odpadki, np. umyte kubki po jogurcie z podwieczorku. Oprócz odpadów w Centrum można umieścić zabawkowe śmieciarki, ulotki i broszury dotyczące recyklingu, książki i czasopisma związane z tematem.

Propozycje wycieczek badawczych i wizyt ekspertów:

- wycieczka do lokalnego punktu odpadów problemowych
- wycieczka do siedziby firmy świadczącej usługi w zakresie wywozu odpadów komunalnych
- wizyta eksperta – pracownika służb komunalnych/porządkowych lub osoby z gminy odpowiadającej za gospodarkę odpadami
- wizyta eksperta – ogrodnika, który opowie o kompostowaniu

Do poczytania dzieciom:

- Hanna Będkowska, Joanna Liszewska, *Rady na odpady*, Wydawnictwo Multico
- Emilia Dziubak, Eliza Saroma-Stępniewska, Iwona Wierzbą, *Draka Ekonieboraka*, Wydawnictwo Albus
- Alex Frith, *Recykling i odpadki*, Wydawnictwo Olesiejuk
- Michał Krygier, *Bałagan*, Wydawnictwo iKropka
- Agata Loth-Ignaciuk, *Tosia i karteczka*, Wydawnictwo Muchomor
- Agata Loth-Ignaciuk, *Tosia i pudełko*, Wydawnictwo Muchomor
- Susanne Schurmann, Falf Butschkow, *Mam przyjaciela śmieciarza*, Wydawnictwo Media Rodzina
- Maria Strzałkowska, *Raj na Ziemi, czyli rady nie od parady II*, opowiadania *Przedstawienie, Lekcja*, Wydawnictwo Czarna Owca
- Wojciech Widłak, *Pan Kuleczka*, opowiadanie *Porządek*, Wydawnictwo Media Rodzina

Inne materiały do wykorzystanie podczas realizacji projektu:

- film animowany *Magiczny autobus*, odcinek *Gdy stare w nowe się zamienia*
- film animowany *Magiczny autobus*, odcinek *Brygada rozkładu*
- film animowany *Adibu*, odcinek 49: *Co to jest kompost?*
- film animowany *Ciekawski George*, odcinek 27: *Zwierzęca orkiestra surowców wtórnych*

⁶ W drugim i trzecim tygodniu w Centrum będą pojawiać się nowe przedmioty do przeprowadzania samodzielnych działań.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- film animowany *Ciekawski George*, odcinek 57: *Stare zmienia się w nowe*
- film animowany *Ciekawski George*, odcinek 61: *Ciekawski Georg sprząta*
- *Abecadło śmieciadło*, elementarz ekologiczny wydany przez Stowarzyszenie EKOSKOP
<http://www.ekoskop.rzeszow.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=61%3Aelementarz-ekologiczny-nowe-wydanie&catid=5%3Amocniejszy-ekoskop&Itemid=21&lang=pl> [dostęp: 13.05.2013].
- Akademia odpadowa (filmy edukacyjne, plansze edukacyjne, prezentacje multimedialne), <<http://www.akademiaodpadowa.pl/>> [dostęp: 13.05.2013].
- Ministerstwo Środowiska. Nowe prawo do czystego środowiska (informacje na temat odpadów oraz ich segregacji), <<http://naszesmieci.mos.gov.pl/>> [dostęp: 13.05.2013].
- Recykling.pl (informacje na temat odpadów oraz ich segregacji), <<http://www.recykling.pl/recykling/>> [dostęp: 13.05.2013].
- Dzieńbezsmiecenia.pl (informacje na temat odpadów oraz ich segregacji, gra edukacyjna dla dzieci), <<http://www.dzienbezsmiecenia.pl/>> [dostęp: 13.05.2013].
- Fundacja na rzecz Odzysku Aluminiowych Puzek po Napojach RECAL (materiały dla dzieci i nauczycieli; propozycje gier i zabaw), <<http://www.recal.org.pl/index.php/strona-glowna>> [dostęp: 13.05.2013].
- Rekopol.pl (materiały do pobrania, plakaty edukacyjne), <http://www.rekopol.pl//UserFiles/Image/Materialy_educacja/ulotka_1.jpg> [dostęp: 13.05.2013].
- Odpady.poznan.pl (filmiki edukacyjne, informacje dotyczące odpadów oraz ich segregacji), <<http://www.odpady.poznan.pl/index.php?rsl=1&&pid=11111251>> [dostęp: 13.05.2013].

➤ TYDZIEŃ 1

W pierwszym tygodniu odbywają się zajęcia wprowadzające w tematykę projektu. Mają one na celu pobudzenie zaciekawienia tematem oraz pokazanie nauczycielowi stanu wiedzy oraz zasobu słownictwa dzieci.

Podczas tego tygodnia dzieci pomagają nauczycielowi dekorować salę, tworzyć Centrum Badawcze, budują kącik czytelniczy, przeglądają książki, słuchają tekstów czytanych przez nauczyciela, wykonują prace plastyczne zainspirowane tematem projektu, zapoznają się z piosenką.

W tym tygodniu pojawia się w sali beczka słów, a dzieci z pomocą nauczyciela budują siatkę pytań. Jednocześnie nauczyciel autonomicznie dokonuje wyboru pozostałych form aktywności dzieci z poniższej tabeli. Zadania w tabelach 1 i 3 zostały uporządkowane według dziesięciu modułów: język, matematyka, badanie, konstrukcje, formy plastyczne, muzyka, teatr, ruch, zdrowie, współpraca.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 1. Propozycje zabaw i zadań dla dzieci w pierwszym tygodniu projektu

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
JĘZYK, TEATR, FORMY PLASTYCZNE	1.1, 3.1, 3.2, 9.2, 14.5	<ul style="list-style-type: none"> Wypowiada się na temat treści opowiadania. Wymienia przedmioty wykorzystywane podczas robienia porządków i rysuje je. 	<p>Opowiadanie <i>Porządek z serii Pan Kuleczka autorstwa Wojciecha Widłaka</i></p> <p>Dzieci słuchają opowiadania i rozmawiają na jego temat. Na kartkach rysują przedmioty przydatne podczas robienia porządków. Nauczyciel w czasie rozmowy i rysowania zadaje dzieciom pytania: <i>Jak rozumiecie słowa porządek, bałagan? Co możecie powiedzieć o sprzątanii? Co jest potrzebne do sprzątnia? Czym sprzątniemy?</i></p>	Podczas rozmowy nauczyciel może stworzyć z dziećmi mapę myśli w formie słowno-obrazkowej.	Opowiadanie <i>Porządek z serii Pan Kuleczka Wojciecha Widłaka</i> , kartki formatu A4, kredki, arkusz szarego papieru, flamastry.
JĘZYK, TEATR	1.1, 3.1, 3.2, 7.2, 10.3, 14.6	<ul style="list-style-type: none"> Wskazuje i nazywa kilka przedmiotów używanych podczas sprzątnia. Naśladuje ruchy nauczyciela i rówieśników. Uczestniczy w tworzeniu kącika czyściocha. Dzieli wyrazy na sylaby. Wyklaskuje liczbę sylab w wyrazach. 	<p>Przedmioty, którymi sprzątniemy</p> <p>Dzieci szukają przedmiotów, które są używane podczas sprzątnia przedszkola. Nazywają je, określają ich przeznaczenie, pokazują, w jaki sposób należy ich używać. Dzieci wraz z nauczycielem tworzą w sali kącik czyściocha – miejsce, w którym znajdują się różnego rodzaju przedmioty przydatne podczas sprzątnia, z których dzieci mogą korzystać w każdej chwili. Na zakończenie dzieci wraz z nauczycielem dzielą nazwy poszczególnych narzędzi na sylaby i wyklaskują je.</p>	Podczas naśladowania dzieci mogą wydawać dźwięki charakterystyczne dla danej czynności. Można poprosić o wsparcie i wcielenie się w rolę ekspertów osoby sprzątnące przedszkole. Kącik czyściocha powinien być usytuowany tak, aby dzieci miały do niego swobodny dostęp. Przy tej okazji warto wspomnieć o niebezpieczeństwach wynikających z używania przez dzieci niektórych środków czystości.	Proponowane elementy, które mogą znaleźć się w kąciku: miotła, zmiotka, szufelka, ścierki, gąbki, ręczniki, kosz na śmieci.
JĘZYK	1.1, 3.1, 3.2, 7.2, 10.3, 14.6	<ul style="list-style-type: none"> Wskazuje i nazywa kilka narzędzi używanych przy porządkowaniu ogrodu. Naśladuje ruchy nauczyciela i rówieśników. Dzieli wyrazy na sylaby. Wyklaskuje liczbę sylab w wyrazach. 	<p>Porządkujemy ogród</p> <p>Na terenie ogrodu przedszkolnego dzieci poszukują przedmiotów przydatnych podczas jego porządkowania. Nazywają je, określają ich przeznaczenie oraz pokazują sposoby ich używania. Podczas demonstracji dzieci próbują określić dźwięki wydobywane przez poszczególne narzędzia, np. łopata – łup-łup. Na zakończenie dzieci wraz z nauczycielem dzielą nazwy wybranych narzędzi na sylaby i wyklaskują je.</p>	Przed rozpoczęciem poszukiwań należy umieścić wybrane narzędzia w ogrodzie przedszkolnym.	Proponowane narzędzia ogrodnicze: grabie, miotła, łopata, rękawice ogrodowe, kosiarka, taczka, pojemniki na odpady.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
JĘZYK	1.1, 3.1, 3.2, 3.3	<ul style="list-style-type: none"> Zadaje pytania związane z tematyką zajęć. 	<p>Tworzenie siatki pytań Co interesuje dzieci i czego chciałyby się dowiedzieć o odpadach (śmieciach)?</p>	<p>Element obowiązkowy realizowany trzeciego lub czwartego dnia trwania projektu. W centrum arkusza nauczyciel zapisuje słowo ODPADY, a dookoła pytania zadawane przez dzieci (słowa, zdania + symbole). Warto obok pytania dziecka zapisać imię autora.</p>	<p>Arkusze szarego papieru, flamastry.</p>
JĘZYK	1.1, 3.1, 3.2	<ul style="list-style-type: none"> Używa wyrażen z beczki słów podczas wypowiedzi. 	<p>Beczka słów Nauczyciel zapisuje z dziećmi nowe dla nich wyrazy (słowa z symbolami) związane z tematem. Dzieje się to przez cały czas trwania projektu. W ten sposób powstaje zbiór słów poszerzających słownictwo czynne i bierne dzieci.</p>	<p>Element obowiązkowy Nowe wyrazy można zapisać na kolorowych kartkach i przykleić do beczki. Przykładowe słowa: odpady, śmieci, segregacja śmieci, recykling, kompost, kompostownik, śmieciarka, kosz na śmieci, porządek, bałagan, miotła, szufelka, ścierka, gąbka.</p>	<p>Duży arkusz szarego papieru z naszkicowaną beczką, różnokolorowe kartki.</p>
JĘZYK, WSPÓŁPRACA, BADANIE	1.1, 3.1, 3.2	<ul style="list-style-type: none"> Za pomocą dotyku odgaduje ukryty przedmiot i nazywa go. 	<p>Odgadywanie przedmiotów Dzieci otrzymują pudełka po chusteczkach higienicznych lub nieprzezroczyste worki foliowe. Ich zadaniem jest wrzucenie po jednym wybranym przez siebie elemencie do pudełka lub worka (np. klocek, kredka). Dzieci wymieniają się pudełkami i za pomocą dotyku odgadują, jaki przedmiot jest w pudełku.</p>	<p>Można zrobić zadanie z jednym wspólnym pudełkiem. Wybrane dziecko wkłada ręce do środka, a pozostałe dzieci z drugiej strony widzą, co ma ono w rękach. Dzieci mogą usiąść na dywanie i po kolei odgadywać, co znajduje się w ich pudełkach/workach.</p>	<p>Pudełka po chusteczkach higienicznych lub/i nieprzezroczyste worki foliowe.</p>

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
JĘZYK, KONSTRUKCJE, WSPÓŁPRACA	1.1, 3.1, 3.2, 9.2, 10.1	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia kilka miejsc, do których trafiają odpady. Wykonuje (rysuje lub buduje) wybrane elementy drogi, jaką pokonują odpady. 	<p>Tworzenie drogi produkowanych przez ludzi odpadów</p> <p>Nauczyciel wprowadza w temat słowami: <i>Spójrzcie, w koszu na śmieci nie ma odpadów, które wyrzuciliśmy wczoraj! Jak sądzicie, co dzieje się z odpadami po wrzuceniu ich do kosza?</i> Dzieci wymieniają się pomysłami, a następnie prezentują wymyśloną przez siebie drogę odpadów (za pomocą rysunków, wyklejanki, dużego plakatu, budowli z klocków lub odpadów).</p> <p>W trzecim lub czwartym tygodniu projektu można wykonać ćwiczenie z tabeli 3. <i>Droga naszych śmieci</i>, cz. 2, które jest kontynuacją tego zadania, a zarazem narzędziem ewaluacyjnym sprawdzającym zakres zdobytej przez dzieci wiedzy na ten temat.</p>	<p>Drogę odpadów powinna być oparta na wypowiedziach dzieci. W ten sposób nauczyciel pozna zakres wiedzy i doświadczeń dzieci na ten temat. Nauczyciel musi zadbać o przydzielenie zadań wszystkim dzieciom. Ćwiczenie może mieć charakter grupowy lub zespołowy. Przykładowa droga odpadów: pojemniki na odpady – śmieciarka – sortownia – przedsiębiorstwa, w których odbywa się przetwarzanie odpadów na inne produkty, wysypisko odpadów lub spalarnia odpadów.</p>	<p>W zależności od wybranego sposobu prezentacji: duży format arkusza papieru, pisaki, kredki, klocki, auta, pudełka różnej wielkości, rolki od papieru toaletowego, papier kolorowy, kleje, nożyczki itp.</p>
JĘZYK, FORMY PLASTYCZNE, WSPÓŁPRACA	1.1, 3.1, 3.2, 9.2, 14.3, 14.5	<ul style="list-style-type: none"> Uczestniczy w rozmowie dotyczącej treści wiersza. Wykonuje ćwiczenie oddechowe – zdmuchuje kilka odpadów z korony drzewa. Wykleja wybranymi materiałami zarys drzewa. 	<p>Wiersz Smutne drzewa</p> <p>Dzieci rozmawiają na temat wiersza, a następnie wykonują zaproponowane przez nauczyciela ćwiczenia oddechowe, np. nauczyciel rozkłada na podłodze duży arkusz szarego papieru z zarysem drzewa, na którego koronie układa drobne odpady (papierki, kawałki chusteczek, tkanin itp.). Dzieci starają się zdmuchnąć wszystkie odpady z drzewa. Dzieci wykonują pracę plastyczną pt. <i>Smutne drzewa</i> – wyklejając zarys drzewa narysowany na kartce drobnymi odpadami.</p>	<p>Zarys drzewa powinien być możliwie duży lub może być ich kilka, tak aby wszystkie dzieci miały do niego swobodny dostęp. Aktywność plastyczna może mieć charakter indywidualny lub grupowy. Zarys drzewa do pracy indywidualnej należy wykonać przed zajęciami lub może narysować go dziecko.</p>	<p>Treść wiersza (załącznik 1), arkusz szarego papieru, flakmaster, różnego rodzaju odpady (np. zgniecione kartki, tkaniny, opakowania po słodyczach, worki foliowe, strony z gazet, czasopism, reklamówki), kleje, nożyczki, taśmy dwustronne.</p>

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
BADANIE, MATEMATYKA, RUCH, JĘZYK	1.1, 1.2, 3.1, 3.2, 13.1	<ul style="list-style-type: none"> • Obserwuje i zaznacza na karcie obserwacji kilka obiektów. • Nazywa napotkane odpady. • Liczy wybrane elementy zaznaczone na własnej karcie obserwacji. • Określa, których odpadów zaobserwowało najwięcej, a których najmniej. 	<p>Spacer</p> <p>Dzieci z nauczycielem wychodzą na spacer po najbliższej okolicy. Każde dziecko otrzymuje kartę obserwacji (karta pracy nr 1), podkładkę oraz ołówek lub kredkę. Zadaniem dzieci jest zwrócenie uwagi na liczbę napotkanych koszy na śmieci oraz rodzaj odpadów leżących na ziemi. Swoje obserwacje zaznaczają na karcie pracy – każdy zauważony kosz lub narysowany na karcie odpad odnotowują poprzez narysowanie kreski obok właściwego rysunku. Jeśli dzieci napotkają na odpady, które nie widnieją na karcie pracy, mogą je narysować w wyznaczonym polu lub na drugiej stronie karty pracy. Po powrocie do przedszkola nauczyciel pyta dzieci: <i>Co o tym sądzicie? Co możecie powiedzieć o odpadach, które napotkaliście? Jak się tu znalazły? Co się z nimi stanie?</i> Dzieci liczą zaobserwowane kosze na śmieci oraz wybrane odpady – każde dziecko liczy elementy jednego typu odpadów (np. liczbę odpadów szklanych) odnotowanych na własnej karcie obserwacji. Dziecko podejmuje próbę określenia, których odpadów zaobserwowano najwięcej, a których najmniej. Próbuje zastanowić się, z czym to jest związane – zbyt małą liczbą koszy na śmieci? Jest to winą człowieka?</p>	Jeśli w pobliżu znajduje się dzikie wysypisko śmieci, można się tam udać w ramach spaceru. Liczy nauczyciel z dziećmi lub samo dziecko (w zależności od umiejętności dziecka).	Karta pracy nr 1, sztywne podkładki dla każdego dziecka, ołówki (lub kredki).

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
MATEMATYKA, JĘZYK	4.2, 13.1	<ul style="list-style-type: none"> Klasyfikuje przedmioty według rodzaju. Liczy elementy w wybranych zbiorach. 	<p>Klasyfikowanie odpadów</p> <p>Dzieci oglądają różne odpady, próbują nazwać wszystkie z nich. Następnie do każdej obręczy nauczyciel wkłada po jednym przedmiocie z każdego rodzaju: plastik, szkło kolorowe, szkło białe, papier, odpady naturalne. Odpady, które pozostały, dzieci mają posegregować według materiału, z jakiego są wykonane. Po wykonanym zadaniu dzieci przeliczają, ile jest poszczególnych śmieci, próbują określić, których jest najwięcej, a których najmniej. Następnie w osobnych obręczach nauczyciel układa po jednym przedmiocie według typu, np.: zabawka, jedzenie, ubranie, makulatura. Po wykonaniu tego zadania dzieci również przeliczają, ile jest poszczególnych śmieci i próbują określić, których jest najwięcej, a których najmniej.</p>	<p>Odpadki rzeczywiste lub wycięte fotografie z gazet, czasopism, ulotek itp. Dzieci mogą segregować odpady, umieszczając je w pętlach wykonanych ze sznurków, wstążek lub w obręczach hula-hop. Nauczyciel wyjaśnia dzieciom znaczenie słowa makulatura. Nauczyciel powinien zwrócić uwagę dzieci na to, że nie wszystkie przedmioty plastikowe można wrzucać do kosza na plastik (np. butelki po oleju, opakowania plastikowe po wędlinach) oraz że szklane naczynia powinny być wypłukane przed wyrzuceniem.</p>	<p>Sznurki, wstążki lub obręcze hula-hop, różnego typu odpady.</p>
MATEMATYKA	13.1, 13.2, 13.4	<ul style="list-style-type: none"> Liczy obiekty. Wyznacza wynik dodawania i odejmowania. Ustala położenie obiektów w odniesieniu do własnej osoby oraz kosza na odpady. 	<p>Kosz na śmieci</p> <p>Przed dziećmi stoi pusty kosz na odpady oraz różnego typu odpady, np. kilka szklanych i plastikowych butelek, puszki aluminiowe, zgniecione worki foliowe. Nauczyciel przedstawia dzieciom treść zadania. Wybrane dzieci wskazują właściwe przedmioty i ustawiają odpowiednią ich liczbę we wskazanym miejscu, np. <i>Ola wrzuciła trzy zgniecione kartki papieru do kosza na odpady. Przed koszem postawiła dwie plastikowe butelki, za koszem dwie puszki oraz jedną szklaną butelkę. Policzcie, ile butelek jest w koszu na odpady?</i></p>	<p>Przedmioty należy przygotować wcześniej. Treść dłuższych zadań należy podzielić na fragmenty, tak aby dzieci na bieżąco mogły reagować na polecenia nauczyciela.</p>	<p>Kosz na odpady, odpady: kilka szklanych i plastikowych butelek, zgniecione papierki, puszki aluminiowe itp.</p>

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
MATEMATYKA	13.1	<ul style="list-style-type: none"> Liczy samodzielnie i z nauczycielem. 	<p>Liczenie nakrętek</p> <p>Przed dziećmi ustawiony jest kosz, z którego nauczyciel wyklada wszystkie nakrętki i układa je w rzędzie. Ruchem ręki wskazuje wszystkie nakrętki i pyta: <i>Ile tu jest nakrętek?</i> Dzieci odpowiadają, a następnie nauczyciel, nie odnosząc się do tych odpowiedzi, prosi wybrane dziecko: <i>Policz.</i> Dziecko liczy tak, jak potrafi, a nauczyciel obserwuje i zwraca uwagę na ważne elementy liczenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – od której nakrętki zaczyna liczenie, – czy wskazuje każdą nakrętkę jeden raz, – jakich liczebników używa. <p>Nauczyciel może poprosić kolejne dziecko, aby również policzyło nakrętki. Następnie nauczyciel pokazuje wzór liczenia i zachęca do naśladowania, mówiąc: <i>Popatrz, jak ja liczę. Będziemy liczyć razem.</i> Na końcu koniecznie trzeba powtórzyć ostatni liczebnik (np.: dziesięć nakrętek) wraz z gestem ogarniającym wszystko, co zostało policzone.</p>	<p>Jest to zadanie dla małej grupy dzieci lub do pracy indywidualnej. Dzieci powinny siedzieć naprzeciwko nauczyciela (nie w kole). Nauczyciel obserwuje zachowania dzieci i wyłapuje strategie liczenia, aby wiedzieć, na jakim etapie rozwojowym jest każde dziecko. Nauczyciel nie przerywa i nie poprawia dzieci podczas liczenia. Nauczyciel tę zabawę może wykorzystywać codziennie, zmieniając tylko produkty do liczenia. Zamiast konkretnych przedmiotów można wykorzystać ilustracje.</p>	<p>Kosz z nakrętkami (najlepiej tej samej wielkości) – min. dziesięć sztuk.</p>
MATEMATYKA	4.2, 13	<ul style="list-style-type: none"> Klasyfikuje przedmioty według koloru. Układa szeregi według opisu. 	<p>Kolorowy wąż</p> <p>Każde dziecko otrzymuje pojemnik z nakrętkami w dwóch kolorach. Zadaniem dziecka jest ułożenie węża według zasady, którą usłyszy, np.: <i>Ułóż nakrętki: niebieska – niebieska – biała.</i> Dzieci układają przed sobą odpowiednie nakrętki, a nauczyciel powtarza poprzedni ciąg, dokładając jeden element. Przy kolejnym wzorze nauczyciel używa liczebników, np. jedna biała i dwie niebieskie.</p>	<p>Nauczyciel również układa węża, aby dzieci zawsze mogły dokonać wzrokowego sprawdzenia. To zadanie może być wykonane na małych dywanikach lub na kartkach A3, tak aby każde dziecko miało własną, ograniczoną przestrzeń.</p>	<p>Pojemniki, nakrętki w dwóch kolorach (dla każdego dziecka min. dwanaście sztuk).</p>

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
KONSTRUKCJE, FORMY PLASTYCZNE	1.1, 3.1, 3.2, 9.2, 10.2, 14.3	<ul style="list-style-type: none"> Podaje przykłady zastosowania odpadów. Wykonuje pracę plastyczną. 	<p>Wymyślanie nowych zastosowań</p> <p>Dzieci oglądają różne odpady (umieszczone na folii lub dużym fragmencie tkaniny). Nauczyciel pyta dzieci: <i>Co widzicie? Co z tym można zrobić?</i> Dzieci wymyślają nowe zastosowania dla przedmiotów, a następnie realizują wybrany pomysł, np. tworzą figury, obrazy, budowle itp.</p>	Praca może mieć charakter indywidualny, zespołowy lub grupowy.	Różnego rodzaju odpady: kartony, pudełka różnej wielkości, rolki po papierze toaletowym, tekturki, zakrętki od butelek i słoików, opakowania, worki foliowe, puszki, wełna, fragmenty sznurka, sprężynki, guziki, fragmenty styropianu, paski z niszczarki, zapisane kartki (również zgniecione), butelki plastikowe, gazety oraz taśma klejąca, taśma dwustronna, plastelina, słomki, farby, kleje, pistolet elektryczny klejowy do tworzyw sztucznych (dla nauczyciela) itp.
KONSTRUKCJE, WSPÓŁPRACA	9.2, 10.1, 14.3	<ul style="list-style-type: none"> Uczestniczy w budowie budynku. Maluje budynek. 	<p>Budowanie domu oraz tworzenie innych budowli z kartonów</p> <p>Dzieci wspólnie z nauczycielem budują z kartonów ogromny dom, do którego można wchodzić. Malują i urządzają budowlę.</p>	Wygląd i forma budowli zależy od pomysłowości dzieci oraz nauczyciela. Dzieci mogą zbudować własne mniejsze domki, np. dla lalek. Można stworzyć dużą budowlę w przedszkolnym ogrodzie. Wówczas dobrze jest zaangażować do pomocy rodziców.	Różnej wielkości kartony – zarówno bardzo duże, np. po lodówkach, pralkach, kuchenkach, jak i mniejsze, szeroka taśma klejąca, taśma dwustronna, farby, kredki, nożyczki, tkaniny (np. jako firany, zasłony, dywan).
FORMY PLASTYCZNE	9.2, 14.3	<ul style="list-style-type: none"> Wypełnia stemplami wyznaczony obszar. 	<p>Stempelki z rolek po papierze toaletowym</p> <p>Dzieci zgniatają rolki po papierze toaletowym, tak aby ich wylot przybrał różne kształty, następnie moczą końcówkę w farbie i odbijają powstałe kształty na kartce.</p>	Praca może być wykonywana indywidualnie lub grupowo na wspólnym dużym arkuszu papieru.	Rolki po papierze toaletowym, farby, arkusze papieru.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
FORMY PLASTYCZNE, RUCH	5.3, 5.4, 14.3	<ul style="list-style-type: none"> Wykonuje kulę z masy solnej. Podjeemuje próbę trafienia kulą do celu. 	<p>Gra w kręgle</p> <p>Dzieci lepią z masy solnej kulę wielkości swojej dłoni. Gra w kręgle – dzieci stawiają w rzędzie plastikowe butelki i starają się w nie trafić.</p> <p>Gra w bule – dzieci toczą kulę w taki sposób, aby znalazła się jak najbliżej wyznaczonego przez nauczyciela celu.</p> <p>Toczenie kuli do celu lub w dal.</p>	<p>Przepis na masę solną: składniki – szklanka mąki, szklanka soli i 125 ml wody.</p> <p>Przygotowanie masy – mąkę wymieszać z solą i dodawać wodę (tyle, aby masa była plastyczna, ale niezbyt rzadka). Całość wygnieść, aż do otrzymania jednolitej i gładkiej masy.</p> <p>Kule z masy solnej muszą wyschnąć, więc z realizacją zabaw należy poczekać jeden-dwa dni. Kulę z masy solnej należy toczyć po miękkiej powierzchni, nie rzucając. Po wyschnięciu kul można je pomalować.</p>	<p>Masa solna, butelki plastikowe/kubki, obręcz, wiadro lub kosz na śmieci.</p>
MUZYKA	1.1, 3.1, 3.2, 8.4	<ul style="list-style-type: none"> Uważnie słucha poszczególnych dźwięków. Rozpoznaje kilka dźwięków. 	<p>Dźwięki odpadków</p> <p>Dzieci oglądają przygotowane wcześniej przez nauczyciela odpady (ułożone w widocznym miejscu). Takie same odpady znajdują się za parawanem. Zadaniem dzieci jest rozpoznanie po wydobywanych zza parawanu dźwiękach, co to za odpadki i wskazanie ich.</p>	<p>Również dzieci mogą prezentować dźwięki wydawane przez odpady. Chcąc dzieciom utrudnić zadanie, przykładowe odpady można schować. Przykładowe czynności: szeleszczenie workiem foliowym, zginiatanie puszki aluminiowej, uderzanie o szklaną butelkę lub słoik, zginiatanie butelki plastikowej, zginiatanie kartonu, darcie papieru/gazety, rozdieranie tkaniny.</p>	<p>Parawan lub zasłona, różne odpady, np. worek foliowy, kartka papieru/gazety, karton, butelka plastikowa, butelka szklana/słoik, puszka aluminiowa, tkanina.</p>

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
MUZYKA, RUCH	8.2	<ul style="list-style-type: none"> Porusza się rytmicznie. Naśladuje gesty. 	<p>Rób to, co robię ja! Dzieci ustawiają się jeden za drugim. Pierwsza osoba jest prowadzącym. Nauczyciel daje znak do rozpoczęcia (np. jeden gwizdek). Dzieci wymachują rytmicznie grzechotkami, poruszając się po sali za prowadzącym. Kiedy usłyszą dwa gwizdki, zatrzymują się. Pierwsza osoba ustawia się, tak by wszyscy ją widzieli i zaczyna wykonywać ruchy, które pozostali mają naśladować. Na trzy gwizdki prowadzący idzie na koniec, a nowa osoba prowadzi całą grupę.</p>	Grzechotki można wykonać samodzielnie z pustych butelek i piasku lub ziaren.	Grzechotki albo butelki wypełnione piaskiem lub ziarnami (np. fasoli, ryżu, grochu) – dla każdej osoby po dwie sztuki, rytmiczna muzyka (np. afrykańska).
MUZYKA	8.1, 8.4	<ul style="list-style-type: none"> Słucha nagrania piosenki. Śpiewa piosenkę. 	<p>Nauka piosenki <i>Sprzątanie świata</i> Dzieci odsłuchują nagrania piosenki, a następnie z pomocą nauczyciela poznają jej tekst i próbują śpiewać.</p>		Tekst piosenki (załącznik 1).
MUZYKA, RUCH	5.3, 5.4, 8.1, 8.2	<ul style="list-style-type: none"> Swobodnie porusza się do muzyki. Odtwarza kilka proponowanych przez nauczyciela figur. 	<p>Improwizacja ruchowa Nauczyciel wprowadza do zabawy słowami: <i>Jesteście wirującymi na wietrze karteczkami. Ktoś zamiast do kosza wyrzucił was na ziemię i teraz podmuchy wiatru przenoszą was z miejsca na miejsce.</i> Dzieci swobodnie poruszają się w rytm muzyki. Nauczyciel może proponować dzieciom wykonanie wybranych figur, komentując swoje ruchy i zachęcając dzieci do ich naśladowania.</p>	Nauczyciel uczestniczy w zabawie. Propozycje figur: kręcenie się wokół własnej osi, łączenie się w pary i kręcenie się, trzymając się za ręce, turlanie po podłodze, stanie na jednej nodze, jaskółka, podskoki itp.	Dowolne nagranie muzyczne.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
RUCH	5.3, 5.4	<ul style="list-style-type: none"> Pokonuje tor przeszkód. 	<p>Tor przeszkód Dzieci wspólnie z nauczycielem tworzą tor przeszkód – slalom z różnego rodzaju odpadów. Warto, aby slalom został skonstruowany w taki sposób, aby dzieci musiały pokonywać przeszkody, przechodząc pod i nad poszczególnymi elementami. Efekt ten można uzyskać, wykonując tunel z kartonów, przywiązując do drzew na różnej wysokości sznurki (niezbyt mocne, aby uniknąć potknięcia), które trzeba pokonać, przechodząc pod nimi lub nad nimi itp. Dzieci kolejno pokonują tor przeszkód.</p>	Dobrze jest przeprowadzić tę zabawę w ogródku przedszkolnym. Można umożliwić dzieciom stworzenie własnego toru przeszkód.	Różne odpady, m.in. kartony, sznurki, płachty materiału.
ZDROWIE, JĘZYK, WSPÓŁPRACA	1.1, 2.2, 2.5, 3.1, 3.2, 5.1, 14.3	<ul style="list-style-type: none"> Samodzielnie lub z pomocą przygotowuje wybrane owoce lub/i warzywa (np. kroji, obiera). Podaje propozycję sposobu pozbycia się obierki oraz pozostałości po warzywach. Opisuje, czym jest kompostownik. 	<p>Owocowo-warzywne przysmaki Dzieci przygotowują podwieczorek z owoców i warzyw, np. surówkę, sałatkę owocową, obrazki na talerzach. Wspólnie z nauczycielem szukają odpowiedzi na pytania: <i>Co zrobić z obierkami oraz pozostałościami po warzywach i owocach? Czy wiecie, co to jest kompostownik?</i></p>	Należy dać dzieciom możliwość, aby w jak największym zakresie samodzielnie obierały, kroїły lub/i tarty wybrane warzywa czy owoce (z dokładnym wyjaśnieniem zasad bezpieczeństwa). Można poprosić o wsparcie pracowników kuchni.	Obieraczki, deski do krojenia, fartuszki, noże obiadowe, widelce, tarki, miski, miseczki, talerze, talerzyki.

➤ TYDZIEŃ 2

W drugim tygodniu każdego dnia dzieci zapoznają się z jedną główną ideą związaną z tematem. Odbywa się to przy użyciu materiałów edukacyjnych na tablicy multimedialnej. Nauczyciel modeluje dialog QtA. Następnie wybiera z tabeli 2 co najmniej jedną aktywność badawczą związaną z omawianą ideą.

Główna idea 1. Odpady (nazywane też śmieciami) to rzeczy nam już niepotrzebne.

Praca z materiałem na platformie (ścieżka: 3-latki>ziemia>1)

Na ekranie widać pokój Basi. Jest w nim bałagan. Do pokoju wchodzi Basia – rozgląda się w poszukiwaniu czerwonej spinki do włosów.

N: Co zauważyliście?

D: Jest bałagan (jest brudno). LUB Przyszła Basia. LUB Szuka spinki.

N: Masz rację, w pokoju jest bałagan. Opowiedz coś jeszcze. LUB Powiedz nam coś więcej. LUB Co możesz o niej (tej spince) powiedzieć?

Basia weszła do pokoju i co robiła? LUB Jaka jest ta spinka?

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Element interaktywny – przycisk DALEJ.

Basia stoi w lewym dolnym rogu ekranu. W pokoju pojawiły się cienie (szare, półprzezroczyste, zamalowane kontury). Są to miejsca przeznaczone na zabawki, które znajdują się w pokoju na podłodze.

Element interaktywny – wybrane przedmioty rozrzucone na podłodze i łóżku: dwie poduszki, dwa misie, lalka, klocki drewniane, dwa auta, spodnie, T-shirt, szalik, trzy zgniecione papierki, ogryzek od jabłka, dwie plastikowe butelki oraz dmuchana piłka.

Zadaniem dzieci jest pomóc Basi posprzątać pokój w celu odnalezienia jej spinki. Dziecko klika na wybrany przez siebie przedmiot interaktywny leżący na podłodze lub łóżku, przeciąga go i puszcza na cieniu mu odpowiadającym. Po prawidłowym dopasowaniu elementu zamiast cienia pojawia się wybrany przedmiot. Jeśli dziecko niewłaściwie dopasuje przedmiot do cienia, przedmiot wraca na podłogę. Miejsca docelowe poszczególnych elementów: ubranie – szafa; miś, pudełko, lalka, notes – regał; poduszki – łóżko; klocki drewniane – pudełko z tymi samymi klockami; auto 1 – półka; auto 2 – pojemnik; książka – regał z książkami; rysunek – tablica magnesowa; kredki – pojemnik z kredkami na stoliku; śmieci: zgniecione kartki, puste butelki oraz ogryzek – kosz na śmieci.

Spinka znajduje się pod kartką z rysunkiem. W momencie jej odnalezienia nad głową Basi pojawia się mała, niebieska, pulsująca strzałka sugerująca miejsce przesunięcia spinki.

Element interaktywny – spinka.

Dziecko, klikając na spinkę i przesuując ją w okolicę Basi głowy, wpina ją we włosy dziewczynki. Ostatecznie na podłodze w pokoju pozostaną: auto, miś oraz dmuchana piłka.

N: Co teraz możecie powiedzieć?

D: Jest porządek. (Jest czysto) LUB Nic nie leży. LUB Zabawki na miejscu. LUB Ma spinkę.

N: W pokoju Basi jest porządek. Opowiedz, jak to się stało? LUB Masz rację. Opowiedz nam, co się stało? LUB Powiedziałeś, że zabawki wróciły na swoje miejsce. Jak to rozumiesz?

LUB Basia ma spinkę. Opowiedz nam, jak to się stało?

Na swoje miejsce, czyli gdzie? LUB Jaka jest ta spinka? LUB Gdzie dokładnie była spinka?

Element interaktywny – przycisk DALEJ.

Na ekranie widać dom jednorodzinny, do którego prowadzi ścieżka. Idzie nią Basia, która trzyma w ręce kartonowe pudełko. Z pudełka wystają zabawki, które podczas porządkowania pokoju pozostały na podłodze (piłka, auto, miś). Drzwi domu otwiera kobieta, Basia podaje jej pudełko z zabawkami. Po chwili pojawia się nowy obraz przedstawiający pokój. Na dywanie siedzi dziecko, które bawi się autkiem przyniesionym przez Basię. Obok dywanu stoi kartonowe pudełko, w którym widać pozostałe zabawki – piłkę dmuchaną oraz misia.

N: Opowiedzcie, co się wydarzyło?

D: Dała pani pudło. LUB To zabawki Basi. LUB Dziecko się bawi. LUB Basia dała zabawki.

N: Dobrze widziałeś. Co jeszcze możesz powiedzieć o tym kartonie? LUB Masz świetne oko! Opowiedz, jak zabawki Basi znalazły się u chłopca? LUB Jak to możliwe? LUB Masz rację. Basia dała auto, misia i piłkę chłopcu. Jak sądzisz, dlaczego?

Co było w kartonie? LUB Gdzie widzieliście już te zabawki? LUB Skąd wiesz, że to auto jest Basi?

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Główna idea 2. Odpady należy porządkować (segregować), czyli wyrzucać do odpowiednich pojemników.

Praca z materiałem na platformie (ścieżka: 3-latki>ziemia>2)

Na ekranie widać stojące na trawniku obok siebie cztery kontenery na odpady. Każdy z nich jest opisany. Pomiędzy otworem do wrzucania odpadów a napisem znajduje się okrągłe pole. W prawym górnym rogu widać symbol recyklingu. U dołu ekranu widoczna jest zakładka z czterema symbolami odpowiadającymi poszczególnym pojemnikom: symbol 1 – porysowana kartka papieru odpowiada pojemnikowi niebieskiemu; symbol 2 – niezgnieciona, kolorowa puszka aluminiowa i stojąca obok plastikowa butelka odpowiadają pojemnikowi żółtemu; symbol 3 – szklana, kolorowa butelka odpowiada pojemnikowi zielonemu; symbol 4 – biała, przezroczysta szklana butelka i stojący obok szklany słoik odpowiadają pojemnikowi białemu.

N: Opowiedzcie, co widzicie?

D: Śmietniki. LUB Każdy ma inny kolor. LUB Tam jest znak. LUB Kosze na śmieci.

N: Masz rację. Śmietniki te nazywamy kontenerami. Co możesz o nich powiedzieć? LUB Brawo! Antek zauważył w rogu pewien znak – symbol. Opowiedzcie o nim. LUB To są kosze na odpady. Spróbuj je opisać.

Co oznacza ten symbol? LUB Po co są te kontenery? LUB Jakie kolory mają te kontenery?

Element interaktywny – symbole w zakładce.

Zadaniem dzieci jest dopasowanie symboli do kontenerów poprzez kliknięcie na symbol z zakładki, przesunięcie go na wybrany kontener i puszczenie – w dowolnym obszarze na odpowiednim kontenerze. Jeśli przyporządkowanie symbolu do pojemnika jest prawidłowe, symbol zostaje na pojemniku. Jeśli jest złe – symbol wraca do zakładki. Scena kończy się w momencie dopasowania wszystkich symboli do pojemników.

N: Co się stało?

D: Są rysunki. LUB To trzeba wrzucać. LUB Do niebieskiego trzeba dać kartki.

N: Zgadza się. Na kontenerach na odpady są rysunki. Spróbujcie je opisać. LUB Doskonale! Opowiedz nam o tym więcej. LUB Powiedziałeś, że do niebieskiego kontenera trzeba wrzucać papier. Masz rację! Opowiedz nam o innych kontenerach.

Jak wyglądają te symbole? LUB Co wrzucamy do żółtego kontenera?

Element interaktywny – przycisk DALEJ.

Na ekranie widać te same kontenery na odpady. Każdy z nich jest podpisany (słownie i symbolicznie). Na trawniku oraz jezdni leżą porzucane śmieci: gazeta, zarysowane, częściowo pogniezione kartki, pudełko kartonowe z wiekiem, zgniecione mniejsze papierki, biała plastikowa butelka, worek foliowy (reklamówka), puszka aluminiowa, pojemnik z dozownikiem po mydle w płynie, karton po mleku, karton po soku, butelka szklana, mała, kolorowa, szklana butelka, duża kolorowa (zielona) butelka, dwa szklane słoiki białe (jeden duży, drugi mniejszy), butelka szklana biała, baterie, telewizor ze zbitym ekranem, żarówka.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Element interaktywny – przedmioty leżące na trawniku oraz jezdni.

Zadaniem dzieci jest wrzucenie odpadów do właściwych pojemników poprzez kliknięcie na wybrany przez siebie przedmiot, przesunięcie go na otwór w pojemniku, a następnie upuszczenie. Wrzucenie odpadu do prawidłowego pojemnika powoduje, że przedmiot znika. Nieprawidłowe dopasowanie odpadu do pojemnika powoduje, że odpad wraca na trawnik lub jezdnię (w zależności gdzie leżał). Należy wrzucać:

Do kontenera niebieskiego: gazetę, zarysowane kartki, pudełko kartonowe szare, zgniecione papierki.

Do kontenera żółtego: butelkę plastikową białą, worek foliowy, puszkę aluminiową, pojemnik po mydle w płynie, karton po mleku, karton po soku.

Do kontenera zielonego: małą kolorową butelkę szklaną, dużą kolorową (zieloną) butelkę szklaną.

Do kontenera białego: dwa szklane słoiki białe (jeden duży, drugi mniejszy), butelkę szklaną białą.

Na trawniku pozostają: baterie, żarówka oraz telewizor z rozbitym ekranem – można je przesuwac, ale nie można ich wrzucić do żadnego z powyższych pojemników – za każdym razem wracają na swoje miejsce.

N: Opowiedzcie, co się stało?

D: Były śmieci. LUB Wyrzuciliśmy śmieci. LUB Nie można wyrzucić baterii. LUB Został telewizor.

N: Powiedziałaś, że były śmieci. Opowiedz nam, co się działo dalej? LUB Opisz nam, jak to się działo. LUB Masz rację. Do żadnego z kontenerów nie można wyrzucić baterii. Jak myślisz, co można z nimi zrobić? LUB Jak myślisz, dlaczego telewizora nie da się tu wyrzucić?

Jakie odpady leżały na trawniku i jezdni? LUB Gdzie wyrzucaliście te odpady? LUB Dlaczego nie można wyrzucić baterii?

Element interaktywny – przycisk DALEJ.

Na ekranie widać lokalny punkt zbiórki odpadów problemowych. Tadek trzyma w rękach telewizor, a Basia szare prostokątne pudełko bez przykrycia z bateriami oraz żarówką (pudełko jest interaktywne i można je powiększyć). W prawym górnym rogu jest symbol – przekreślony znak kubła.

N: Co możecie powiedzieć o tym miejscu?

D: To śmietnisko. LUB Widać stare rzeczy. LUB Widać skreślony kosz.

N: Uważasz, że to śmietnisko. Wyjaśnij nam, jak to rozumiesz. LUB Masz dobre oko! W tym miejscu jest wiele starych rzeczy. Co jeszcze możesz powiedzieć o tych rzeczach? LUB U góry ekranu widać znak. To przekreślony pojemnik na odpady. Jak myślicie, co może oznaczać?

Czy jesteś pewien, że to śmietnisko? LUB Powiedziałaś, że widać stare rzeczy. Czyli co dokładnie? LUB Po co Tadek przyniósł telewizor?

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Główna idea 3. Odpady mogą być przydatne. Można z nich zrobić inne rzeczy (recykling), np. nowe butelki, puszki, papier.

Praca z materiałem na platformie (ścieżka: 3-latki>ziemia>3)

Na ekranie widać stojące na trawniku cztery kontenery na odpady. Każdy z nich jest podpisany. Pomiędzy otworem do wrzucania odpadów a napisem znajduje się okrągłe pole z symbolami przedmiotów, dla których przeznaczony jest dany pojemnik. Po chwili nadjeżdża śmieciarka. Jest ona w kolorze kontenera, który ma zabrać. Ponadto widnieje na niej symbol odpowiadający pojemnikowi.

Element interaktywny – kontener na odpady.

Po kliknięciu na pojemnik w kolorze śmieciarki ta ładuje jej zawartość do samochodu, po czym odjeżdża. Aby przyjechała kolejna śmieciarka, należy kliknąć przycisk DALEJ. Jeśli dziecko wybierze niewłaściwy kontener, śmieciarka nie zabierze śmieci.

N: Co zauważyliście?

D: Przyjechały śmieciarki. LUB Śmieciarka miała dźwig. LUB Zabierali śmieci.

N: Masz rację, przyjechały śmieciarki. Co możesz o nich powiedzieć? LUB Zauważyłeś dźwig. Ten dźwig to wysięgnik. Co możesz o nim powiedzieć? LUB Powiedziałaś, że zabierali śmieci. Opowiedz nam, jak to się działo?

Jak wyglądały śmieciarki? LUB Jakie odpady zabierała śmieciarka?

Element interaktywny – przycisk DALEJ.

Na ekranie widać rozwidlenie drogi. Każda droga prowadzi do innej fabryki i jest opatrzona drogowskazem. Drogowskaz jest w kolorze właściwego pojemnika na odpady oraz ma symbol odpowiadający pojemnikowi. Po chwili wjeżdża śmieciarka w kolorze żółtym. W momencie wjechania śmieciarki drogowskazy podświetlają się.

N: Opowiedzcie o tym?

D: Są drogi i domki. LUB Znaki się świecą.

N: Widać rozwidlenie dróg. Każda z nich prowadzi do innego budynku. Opowiedz o tych budynkach. LUB Znaki, czyli drogowskazy. Jak je rozumiesz?

Jakie kolory mają drogowskazy? LUB Dokąd te drogowskazy prowadzą? LUB Po co wjechała żółta śmieciarka? LUB Na co czeka śmieciarka? LUB Zastanówcie się, dlaczego śmieciarka stanęła?

Element interaktywny – drogowskazy.

Po kliknięciu na drogowskaz w kolorze żółtym śmieciarka kieruje się do przedsiębiorstwa. Po chwili pojawia się nowe okno, a wraz z nim widok na wnętrze hali przetwarzającej surowiec wtórny. Widać działający taśmociąg. Przemieszczają się po nim plastikowe butelki, które następnie poddawane są przetwarzaniu przez liczne maszyny. Produktem końcowym są plastikowe wiaderka.

Element interaktywny – przycisk DALEJ.

Widać wyjeżdżający z fabryki samochód dostawczy z widocznym symbolem wiaderka.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

N: Opowiedzcie, co widzieliście?

D: Śmieciarka pojechała do fabryki. LUB Było dużo maszyn. LUB Śmieciarka wysypała butelki.

N: Wskazaliście właściwy drogowskaz i śmieciarka pojechała do fabryki. Opowiedzcie, co się działo dalej. LUB Masz rację. W hali produkcyjnej było wiele maszyn. Powiedz nam o nich. LUB Śmieciarka wysypała butelki. Butelki te ludzie wyrzucili do żółtych pojemników na odpady. Co się dalej stało?

Co to za fabryka? LUB Co robiły te maszyny?

Element interaktywny – przycisk DALEJ.

Wjeżdża śmieciarka w kolorze niebieskim. Drogowskazy podświetlają się.

Element interaktywny – drogowskazy.

Po kliknięciu na drogowskaz w kolorze niebieskim śmieciarka kieruje się do przedsiębiorstwa. Pojawia się nowe okno, a wraz z nim widok na wnętrze hali przetwarzającej surowiec wtórny. Widać działający taśmociąg. Przemieszczają się po nim zgniecione kartki papieru, które następnie poddawane są przetwarzaniu przez szereg maszyn. Produktem końcowym są rolki papieru toaletowego.

Element interaktywny – przycisk DALEJ.

Widać wyjeżdżający z fabryki samochód dostawczy z widocznym symbolem rolki papieru toaletowego.

N: Co zapamiętaliście?

D: Pojechała do innej fabryki. LUB Tam był papier. LUB Papiery zamieniły się w papier toaletowy.

N: Dobrze to zauważyłeś. Śmieciarka pojechała do fabryki, do której prowadził drogowskaz w kolorze niebieskim. Opowiedz, co było dalej? LUB Powiedz coś o tym papierze. LUB Masz rację. Jak sądzisz, jak to możliwe?

A do jakiej fabryki pojechała? LUB Jaki to był papier? LUB Jak dokładnie zamieniły się te papiery?

Element interaktywny – przycisk DALEJ.

Na skrzyżowaniu dróg widoczna jest śmieciarka w kolorze zielono-białym – drogowskazy podświetlają się.

Element interaktywny – drogowskazy.

Po kliknięciu zielonego lub białego drogowskazu śmieciarka rusza i dojeżdża do wskazywanego przez niego przedsiębiorstwa. Pojawia się nowe okno, a wraz z nim widok na wnętrze hali przetwarzającej surowiec wtórny. Widać działający taśmociąg. Przemieszczają się po nim szklane przezroczyste butelki, które następnie poddawane są przetwarzaniu przez szereg maszyn. Produktem końcowym są szklane przezroczyste słoiki.

Element interaktywny – przycisk DALEJ.

Widać wyjeżdżający z fabryki samochód dostawczy z widocznym symbolem słoika.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

N: Co tym razem widzieliście?

D: Śmieciarka miała dwa kolory. LUB Były butelki. LUB Butelki zmienili w słoiki.

N: Dobrze to zauważyłeś. O co chodzi z tymi kolorami? LUB Powiedziałeś, że były butelki. Opowiedz o nich. LUB Powiedzcie, jak to się dzieje, że butelki zamieniają się w słoiki?
Jak to rozumiecie?

Jakie odpady znajdowały się w śmieciarce, że miała ona dwa kolory? LUB Co robią te maszyny, że butelki zamieniają się w słoiki?

Główna idea 4. Kompost powstaje z naturalnych odpadków, np. resztek warzyw i owoców, suszonych traw, roślin, gałązek drzew i krzewów. Kompost jest pożyteczny. Dzięki niemu rośliny lepiej rosną.

Praca z materiałem na platformie (ścieżka: 3-latki>ziemia>4)

Na ekranie widać ogródek, w którym rośnie jabłoń. Na drzewie wiszą dojrzałe jabłka oraz liście w jesiennych barwach. Na trawniku zauważyć można zgniłe owoce oraz opadłe liście.

Element interaktywny – przycisk DALEJ.

Basia grabi liście i owoce, po czym wrzuca do wiaderka i wyrzuca jego zawartość do kompostownika. Basia staje z pustym wiaderkiem obok kompostownika.

N: Co widzieliście?

D: Basia grabiła liście. LUB Jest jesień. LUB Wyrzuciła trawę.

N: Powiedzcie więcej o tych liściach. LUB Basia wyrzuciła zgrabione liście oraz zgniłe jabłka do pojemnika. To kompostownik. Opowiedz o tym kompostowniku.

Co grabiła Basia? LUB Jeśli na drzewie rosną jabłka, to jak nazywa się to drzewo?

Element interaktywny – przycisk DALEJ.

Basia stoi obok wykopanego fragmentu ziemi. Po prawej stronie ekranu jest zakładka z ikonkami: górka liści, górka zasuszonej trawy, górka połamanych gałęzi, górka gałązek, obierki owoców, obierki warzyw, zgniłe owoce, skorupki jajek, zielony kompostownik, górka z ziemią ogrodową i wbita w nią łopatką. Przy głowie Basi pojawia się chmurka (myśl), w której pokazany jest kompostownik wkładany do wykopanej w ziemi dziury.

Element interaktywny – zakładka z ikonami.

Dziecko, klikając na kompostownik w zakładce – przesuując go w okolicę dziury i puszczając – usadawia go w wyznaczonym dla niego miejscu. Pojawia się kolejna myśl Basi. Chmurka 2: pojawiają się połamane gałęzie oraz cieńsze gałązki. Element interaktywny – zakładka z ikonami. Dziecko klika w zakładce po prawej stronie ekranu na ikonę przedstawiającą gałęzie i gałązki i przesuwa ją na kompostownik. Od momentu wrzucenia przez dzieci gałęzi do kompostownika widać wewnątrz kompostownika. W momencie „pobierania” palcem wskazanych, kolejnych elementów nie zmieniają one swej ikonowej postaci aż do momentu wrzucenia ich do kompostownika. Wtedy to wypełniają przypisaną im w kompostowniku przestrzeń. Gdy element z zakładki zostanie wrzucony do kompostownika, nie znika z zakładki. Jeśli dziecko wybierze niewłaściwą ikonkę, ta nie zostaje wrzucona do kompostownika.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Chmurka 3: górka z ziemią ogrodową i wbita w nią łopatka. Element interaktywny – zakładka z ikonami.

Chmurka 4: odpadki: obierki owoców, obierki warzyw, zgniłe owoce. Element interaktywny – zakładka z ikonami.

Chmurka 5: górka z ziemią ogrodową i wbita w nią łopatka. Element interaktywny – zakładka z ikonami.

Chmurka 6: skorupki jajek, górka zasuszonej trawy. Element interaktywny – zakładka z ikonami.

Chmurka 7: górka z ziemią ogrodową i wbita w nią łopatka. Element interaktywny – zakładka z ikonami.

Chmurka 8: górka liści.

Scena kończy się, gdy utworzony zostanie cały przekrój kompostownika (kompostownik wypełniony od dna po wierzch).

N: Opowiedzcie, co się stało.

D: Wrzucaliśmy odpadki. LUB Stawialiśmy kompostownik. LUB Wrzuciłam górkę liści!

N: Powiedzcie coś o tych odpadkach. LUB Opowiedzcie o kompostowniku. LUB Mówicie, że wrzucaliście liście (gałęzie, trawę, obierki). Powiedzcie, jak, waszym zdaniem, to działa?

Co to były za odpadki? LUB Jakie odpadki wrzucaliście do kompostownika? LUB Co jakiś czas trzeba do kompostownika wrzucić trochę ziemi ogrodowej. W jakim celu?

Element interaktywny – przycisk DALEJ.

W ogrodzie stoi jabłoń, a obok niej kompostownik. W prawym górnym rogu ekranu widoczny jest kalendarz, w którym szybko zmieniają się dni. Widać płynnie zmieniające się pory roku. W momencie nastania ponownie jesieni dolna klapka kompostownika otwiera się i z otworu wysypuje się ziemia (kompost).

N: Co się działo?

D: Zmieniała się pogoda. LUB Była zima. I wiosna! LUB Wyleciała ziemia.

N: Powiedziałaś, że zmieniała się pogoda. Opowiedz o niej. LUB Macie rację. Czyli, mówiąc inaczej, zmieniały się pory roku. Opisz, jak zmieniała się przyroda. LUB Wytłumacz nam, o co chodzi z tą ziemią?

Czyli pogoda zmieniała się z porami roku, tak? LUB Zima i wiosna, a potem była wiosna i lato? LUB Skąd wyleciała ta ziemia?

Główna idea 5. Wyrzucanie odpadów na ulicę lub do lasu szkodzi ludziom, roślinom i zwierzętom. Odpady zatrują ziemię, wodę i powietrze.

Praca z materiałem na platformie (ścieżka: 3-latki>ziemia>5).

Element interaktywny – przycisk DALEJ.

Tadek i Basia idą ścieżką przez las. W lesie (na drugim planie) widać zwierzęta – na jednym z drzew dzięcioła, na innym gniazdo z pisklętami, pomiędzy drzewami stoi sarna oraz locha z czterema młodymi.

N: Co możecie o tym powiedzieć?

D: To las. LUB Na drzewie jest dzięcioł. LUB Tam są dziki. LUB Oni są w lesie.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

N: Masz rację, to las. Spróbuj go opisać. LUB Masz bystre oko! To jest dzięcioł. Opowiedz, co jeszcze widzisz? LUB Zgadza się. Tu mieszka mama dzik, czyli locha z małymi dzikami. Co jeszcze możesz powiedzieć o tym miejscu? LUB Basia i Tadek są w lesie. Co jeszcze widzisz? Jaki jest ten las? LUB Jakie jeszcze zwierzęta widzisz?

Dzieci natrafiają na dzikie wysypisko śmieci. W lesie pomiędzy drzewami leżą worki ze śmieciami oraz inne odpady. Ponadto można zauważyć opony samochodowe, stary telewizor, zwinięty dywan. Na jednym z drzew i na niższych krzakach wiszą worki foliowe. Po chwili pojawia się powiew wiatru, który rozrzuca śmieci.

N: Co się zdarzyło?

D: Leżą śmieci. LUB To dzikie wysypisko. LUB Worki są na drzewach. LUB Wiatr rozrzuca śmieci.

N: Masz rację, leżą śmieci, czyli odpady. Opowiedz o nich. LUB Powiedziałaś, że to dzikie wysypisko śmieci. Wyjaśnij, jak to rozumiesz? LUB To prawda, worki są nawet na drzewach. To dziwne. Jak myślisz, jak to się stało, że one się tam znalazły? LUB Powiedziałeś, że wiatr rozrzuca śmieci. Co o tym myślisz?

Jakie odpady leżą w lesie? LUB Masz rację, a co leży między drzewami?

Element interaktywny – przycisk DALEJ.

Ten sam las. Po prawej stronie ekranu jest suwak – z boku suwaka są trzy obrazy Tadeka ukazanego w różnym wieku – jako chłopiec, młodzieniec i dorosły mężczyzna. Pozycja wyjściowa suwaka – Tadek jako dziecko (chłopiec).

Element interaktywny – suwak.

Po kliknięciu na suwak Tadek staje się nastolatkiem. W lesie nastąpiły zmiany. Zawartość większości worków jest rozrzucana. Porzucony sprzęt porzucił, telewizor ma zbity ekran, niektóre opony i dywan zostały pokryte zielonym osadem. Z lasu zniknęła część zwierząt, a ściółka wokół wysypiska pożółkła.

N: Co widzieliście?

D: Śmieci się rozsypały. LUB Ziemia (trawa) jest żółta. LUB Jest chłopak.

N: Masz rację, śmieci, które były w workach, są rozsypane. Powiedz coś więcej. LUB Masz rację. Trawa, o której mówisz, to ściółka leśna i jest rzeczywiście żółta. Wyjaśnij, jak to możliwe? LUB Ten chłopak to Tadek. Opowiedz o jego wyglądzie.

Jakie odpady widzisz? LUB Dlaczego trawa pożółkła?

Element interaktywny – suwak, poziom wyżej.

Po kliknięciu na suwak Tadek staje się dorosłym mężczyzną. Zauważyć można, że z biegiem czasu odpady jeszcze bardziej zgniły, roślinność wokół wysypiska zwiędła i pożółkła, a zwierzęta całkowicie zniknęły. Nad wysypiskiem pojawiły się opary.

N: Co się stało?

D: Nie ma zwierząt. LUB Wszystko zgniło. LUB Jest pan.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

N: Rzeczywiście, jak myślisz, co się z nimi stało? LUB Powiedziałaś, że wszystko zgniło. Jak to rozumiesz? LUB Ten mężczyzna to Tadek. Tadek urósł i jest dorosły, tak jak wasi rodzice. Popatrzcie – Tadek urósł, a w lesie nadal jest wysypisko. Co wy na to?

Co możecie powiedzieć o zmianach, jakie zaszły w tym lesie? LUB Gdzie są zwierzęta? LUB Powiedziałaś, że wszystko zgniło. Czyli co zgniło? LUB To opary. Co je wytwarza?

Tabela 2. Propozycje zabaw i zadań związanych z główną ideą

IDEA	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
1	1.1, 2.5, 3.1, 3.2, 14.7	<ul style="list-style-type: none"> Odczytuje kilka symboli. Projektuje i rysuje własny symbol. Potrafi powiązać symbol z przedmiotem. 	<p>Symbole</p> <p>Dzieci oglądają zaprezentowane przez nauczyciela naklejki z symbolami (np. farby, kredki, plastelina, klocki, auta, gra planszowa, książka) i starają się je odczytać i przykleić w odpowiednie miejsca – na pojemniki i półki, na których znajdują się dane zabawki. Dzieci sprawdzają, jakich naklejek jeszcze brakuje i tworzą je samodzielnie, np. na papierze samoprzylepnym.</p>	Jeśli dzieci mają własne szafki/półki, można wykonać naklejki z imionami dzieci i ich symbolami – symbole mogą narysować same dzieci.	Kartki samoprzylepne do rysowania, pisaki.
	1.1, 1.2, 2.2, 2.4, 2.5, 5.1, 14.7	<ul style="list-style-type: none"> Stosuje się do ustalonych zasad. Pełni funkcję dyżurnego. 	<p>Zasady</p> <p>Dzieci wraz z nauczycielem wymyślają i spisują (w formie symboli) zasady korzystania z zabawek, przyborów, książek itp. Oprócz tego spisują miniregulamin (maksymalnie trzy zasady), np. po skończonej zabawie odkładam zabawki na swoje miejsce. Nauczyciel wybiera dyżurnych, którzy będą się zmieniać każdego dnia. Zakres obowiązków dyżurnego powinien być dostosowany do możliwości dzieci, np. pomoc w rozdawaniu kart pracy, pomoc w przygotowaniu do posiłku itp.</p>	Symbole można przygotować wcześniej lub wykonać je wraz z dziećmi, uwzględniając ich propozycje.	Duży arkusz papieru, pisaki.
	1.4, 2.5	<ul style="list-style-type: none"> Maluje lub/i ozdabia pojemnik. Wyjaśnia, dlaczego warto się dzielić. 	<p>Pojemnik na niepotrzebne rzeczy</p> <p>W sali powstaje miejsce (karton/pudło), do którego dzieci mogą przynosić zabawki, których już nie używają. Akcję można rozszerzyć na całe przedszkole. Dzieci samodzielnie ozdabiają pojemnik i wraz z nauczycielem rozmawiają o dzieleniu się z innymi.</p>	Jeśli taki pojemnik w przedszkolu już istnieje, należy wraz z dziećmi przejrzeć jego zawartość w celu pokazania dzieciom, co do takiego pojemnika można wrzucać. Uzupełnieniem tematu może być przywołanie bajki (opowiadania/historii) poruszającej zagadnienie dzielenia się.	Duże pudełko, brystol, kredki, pisaki, kolorowy papier, kleje, nożyczki.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

IDEA	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
	14.2, 14.3	<ul style="list-style-type: none"> Dopasowuje cienie (zarysy) do przedmiotów. Łączy linią przedmiot z jego zarysem. 	<p>Dopasowywanie cieni Dzieci otrzymują karty pracy. Ich zadaniem jest połączenie linią przedmiotu z jego cieniem (szarym polem odpowiadającym mu kształtem).</p>	Zabawa ta może odbywać się również na tablicy interaktywnej – wówczas należy skorzystać z wybranego programu graficznego.	Karta pracy nr 2, ołówki lub kredki.
	1.1, 1.2, 2.5, 3.3	<ul style="list-style-type: none"> Wskazuje przedmioty zbierane w punkcie zbiórki odpadów problemowych. 	<p>Wycieczka Wyjście do lokalnego punktu zbiórki odpadów problemowych.</p>		
2	1.1, 3.1, 3.2, 3.3, 4.2	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia, czym jest śmietnik. Wymienia kolory pojemników do segregacji odpadów. Wymienia kilka odpadów wrzucanych do pojemników. 	<p>Przedszkolny śmietnik Dzieci podczas spaceru szukają przedszkolnego kontenera na odpady. Sprawdzają, jaką ma wielkość, kształt, kolor, czy jest prowadzona segregacja śmieci. Mogą też dowiedzieć się, jak często pojemnik jest opróżniany i przyjść, aby zobaczyć pracę śmieciarzy.</p>	Po tym ćwiczeniu można przejść do propozycji poniżej: Tworzenie gniazda segregacyjnego. Można zaproponować dzieciom, aby przyjrzały się śmietnikom prowadzonym w najbliższej okolicy oraz w ich domach.	
	1.1, 1.2, 10.2, 14.3, 14.7	<ul style="list-style-type: none"> Nazywa kolory pojemników. Przyporządkowuje symbol do pojemnika. Przyporządkowuje artykuł do właściwego pojemnika. Współtworzy gniazdo segregacyjne. 	<p>Tworzenie gniazda segregacyjnego Dzieci z pomocą nauczyciela tworzą w sali kącik segregacji odpadów. Malują/oklejają kartony na odpowiednie kolory, oznaczają je symbolami, tworzą rysunkowe plansze informacyjne o tym, jakie śmieci należy wrzucać do danego pojemnika (do ich wykonania można użyć wyciętych z gazet zdjęć produktów).</p>	Kolory pojemników oraz przyporządkowane im rodzaje odpadów powinny być odzwierciedleniem segregacji odpadów funkcjonującej na terenie miejscowości, w której jest przedszkole. Kolory plansz powinny odpowiadać kolorom pojemników. Dobrym pomysłem jest ustawienie osobnego pojemnika na zakrętki od butelek.	Kartony lub większych rozmiarów pudełka, farby, pędzle, symbole odpowiadające poszczególnym pojemnikom, kleje, nożyczki, arkusze formatu A3, gazety, czasopisma, ulotki.
	2.5, 14.7	<ul style="list-style-type: none"> Przyporządkowuje odpady do pojemników. 	<p>Segregacja odpadów Na folii malarskiej lub podłodze rozsypane są różnego rodzaju odpady. Zadaniem dzieci jest wrzucenie ich do właściwych pojemników tworzących gniazdo segregacyjne powstałe w sali.</p>	Na potrzeby zajęć wybrane odpady należy przygotować, np. umyć, usunąć zawartość butelek. Podczas wrzucania szklanych odpadów do pojemnika należy uczyć dzieci na to, aby ich nie potłuc, przede wszystkim ze względów bezpieczeństwa w przedszkolu.	Folia malarska, różnego rodzaju odpady, np. zapisane kartki i zeszyty, gazety, czasopisma, plastikowe butelki, szklane butelki białe i kolorowe, słoiki, puszki aluminiowe, opakowania po mleku, sokach itp.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

IDEA	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
3	3.1, 3.2, 3.3, 4.2	<ul style="list-style-type: none"> Podaje kilka pomysłów na naprawę lub zagospodarowanie wybranych odpadów. Podejmuje próbę naprawienia wybranej rzeczy. 	<p>Co z tym zrobić? Poszukiwanie rozwiązań</p> <p>Dzieci oglądają przygotowane przez nauczyciela stare, zużyte lub zepsute przedmioty. Nauczyciel inicjuje zajęcia pytaniem: <i>Co widzicie? Co o tym sądzicie? Co z tym można zrobić?</i> Dzieci dzielą się pomysłami, np. na temat: co można zrobić z...</p> <ul style="list-style-type: none"> książką, której odpada okładka? (skleić taśmą, stworzyć nową okładkę); misiem bez oka? (przyszyć guzik/koralik; przykleić inne oko, przewiązać oko opaską); samochodem bez kół? (dokleić koła lub elementy przypominające koła, np. zakrętki od butelek); T-shirtem z plamą? (coś narysować lub namalować na plamie); T-shirtem z dziurą? (naszyć naszywkę lub łatę); resztkami jedzenia, np. nieświeżym chlebem? (połamać na drobne kawałki i rozsypać ptakom, nakarmić kaczki pływające w stawie, oddać w stadninie dla koni); pustymi pudełkami? (ozdobić i wykorzystać ponownie, np. do przechowywania ozdób, cennych rzeczy). 	<p>Po tej rozmowie można wyjść do parku, aby nakarmić kaczki lub/i ptaki lub/i wykonać prace plastyczne np. pomalować stare koszulki, ozdobić pudełka itp.</p> <p>Opis aktywności w tabeli 3.</p>	Zniszczone przedmioty, np.: książka, której odpada okładka (lub/i ma podarte strony), samochód bez kół, nieświeży chleb, T-shirt z plamą, T-shirt z dziurą, miś bez oka/ręki, pudełka (np. po butach, herbatach itp.).
	14.2, 14.3	<ul style="list-style-type: none"> Przyporządkowuje odpady do pojemników. 	<p>Recykling</p> <p>Dzieci otrzymują kartę pracy z narysowanymi pojemnikami. Na każdym widnieje symbol przedstawiający odpady, które należy do nich wrzucać. Zadaniem dzieci jest narysowanie obok każdego z pojemników kilku odpadków, jakie można do nich wrzucać.</p> <p>Lub:</p> <p>Zadaniem dzieci jest wycięcie/wydarcie z gazet, czasopism i ulotek reklamowych wybranych produktów (które po opróżnieniu/zużyciu trafiają do kosza), a następnie przyklejenie ich obok właściwych pojemników.</p>	Dzieci mogą pokolorować pojemniki. Zabawa ta może odbywać się również na tablicy interaktywnej – wówczas należy skorzystać z wybranego programu graficznego.	Karta pracy nr 3, kredki, gazety, czasopisma, ulotki reklamowe, kleje.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

IDEA	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
4	1.1, 3.1, 3.2, 3.3	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia, kim jest pracownik służb komunalnych lub porządkowych. Wyjaśnia, co to jest śmieciarka. 	<p>Wizyta eksperta – pracownika służb komunalnych/porządkowych</p> <p>Zapoznanie się z pracą służb komunalnych/porządkowych. Jeśli to możliwe, obejrzenie z bliska śmieciarki. Przyjrzenie się, w jaki sposób trafiają do niej odpady.</p>	<p>Wizytę eksperta można połączyć z wykonaniem rysunku dotyczącego pracy gościa. Uzupełnieniem tematu może być czytanie książki <i>Mam przyjaciela śmieciarza</i> Susanne Schurmann i Falfa Butschkowa.</p>	
	1.1, 3.1, 3.2, 3.3	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje wygląd i zapach kompostownika. 	<p>Obserwacja</p> <p>Dzieci oglądają kompostownik – od zewnątrz i od wewnątrz. Zwracają uwagę na jego wygląd, wielkość, zapach. Oglądają i badają także kompost – jaki ma kolor, zapach, konsystencję.</p>	<p>Jeśli na terenie przedszkola nie ma kompostownika, można spróbować nawiązać kontakt z osobą, która go ma i wybrać się z dziećmi na wycieczkę w celach badawczych. Trzeba pamiętać, że po dotykaniu kompostu dzieci powinny umyć ręce.</p>	
	1.1, 1.2, 9.2, 14.3	<ul style="list-style-type: none"> Wykleja model kompostownika wybranymi materiałami. Wymienia kilka odpadów nadających się do kompostowania. Wykonuje dżdżownicę z wybranego materiału według wzoru. 	<p>Model kompostownika</p> <p>Dzieci mają do dyspozycji duży arkusz papieru z narysowanym zarysem kompostownika. Przyklejają do niego poszczególne warstwy kompostu (można je wydrukować, np. z ulotek reklamowych, pofarbowana na czarno wata może służyć jako ziemia). Oprócz tego przyklejają przygotowane z wyciorów lub skrawków tkanin dżdżownice.</p>	<p>Praca może mieć charakter grupowy lub indywidualny. Jeśli indywidualny, wówczas działania dzieci powinny odbywać się na kartkach formatu A3. Zarys/y kompostownika należy przygotować wcześniej. Proponowane kształty kompostowników: trapez, prostokąt lub kwadrat. Dżdżownica ze skarpetek: należy wypchać skarpetkę (np. papierowymi odpadkami, skrawkami materiału) i zawiązać jej otwarty koniec. Oczy dorysować pisakiem lub przykleić do skarpetki guziki/koraliki. Dżdżownica z wyciorów: w dowolny sposób powyginać pojedyncze (lub dwa skręcone ze sobą) wyciory. (W naturze dżdżownice nie mają oczu, tylko komórki światłoczułe w skórze).</p>	<p>Plansza z zarysowaną glebą i kompostownikiem, kleje, taśma klejąca, dwustronna taśma, gazety, czasopisma, ulotki reklamowe z żywnością, wata, krepa, gałuszki, liście, ususzona trawa, szyszki, wyciory koloru brązowego lub długie skarpetki.</p>

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

IDEA	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
	1.1, 1.2, 10.1, 10.2	<ul style="list-style-type: none"> Uczestniczy w budowie kompostownika. 	<p>Budowa kompostownika</p> <p>Z pomocą przedszkolnego ogrodnika dzieci budują w ogrodzie kompostownik. Muszą wybrać miejsce, odpowiednio przygotować teren, ułożyć pierwsze warstwy (na samym dnie gałązki i gałęzie, potem ziemia ogrodowa, odpadki pozbierane przez dzieci przekładane ziemią).</p>	<p>Gotowy kompostownik można zakupić lub poprosić rodzica o wykonanie go z drewna. Można również założyć model kompostownika w małej skali, np. w plastikowym pojemniku. Informacje na temat wyboru i przygotowania terenu pod założenie kompostownika oraz czynności z tym związane znajdują się w części „Fakty – ciekawostki – opinie, czyli co nauczyciel powinien wiedzieć o temacie”. Przed rozpoczęciem budowy kompostownika dzieci mogą poszukać odpadków nadających się do kompostowania, np. zaglądając do kuchni przedszkolnej po obierki itd.</p>	<p>Kompostownik, łopata, gałęzie, gałązki, obierki, liście, skorupki jaj, ziemia ogrodowa oraz odpady naturalne.</p>
5	1.1, 1.2, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.3	<ul style="list-style-type: none"> Zgaduje, co stanie się z poszczególnymi odpadkami w doświadczeniu. Obserwuje i opisuje zmiany, jakie zaszły w doświadczeniu. 	<p>Doświadczenie – co się dzieje z odpadami wrzuconymi do wody</p> <p>W sali pojawia się stanowisko z trzema miskami (najlepiej szklanymi) napełnionymi do połowy wodą. Nauczyciel pyta dzieci: <i>Co stanie się z odpadami (puszką po farbie, plastikową pustą butelką, zapisanym zeszytem ze sztywną okładką) po wrzuceniu do wody?</i> Dzieci wrzucają do każdej z misek po jednym odpadku i obserwują, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> miska 1: puszka po farbie miska 2: plastikowa pusta butelka miska 3: zapisany zeszyt <p><i>Co zauważyliście? Co o tym sądzą? Co z tego wynika?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> miska 1: woda się zabarwia miska 2: butelka unosi się na wodzie miska 3: kartki mokną, powoli rozpadają się na mniejsze fragmenty, a następnie opadają na dno naczynia. 	<p>To doświadczenie można przeprowadzić w basenie albo w dużej miednicy w ogrodzie przedszkolnym i pozostawić basen/miednicę do końca trwania projektu. W ten sposób dzieci będą mieć możliwość zauważenia, że pomimo upływu czasu śmieci nadal tam są. Jeśli to możliwe, dobrze jest zostawić miski do końca projektu. Co kilka dni można obserwować, czy zaszły jakieś zmiany. Pod koniec projektu należy dokonać podsumowania.</p>	<p>Trzy miski, odpady: puszka po farbie, butelka plastikowa, zapisane zeszyty lub notes ze sztywną okładką.</p>

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

IDEA	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
	1.1, 1.2, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.3	<ul style="list-style-type: none"> Określa, co stanie się z odpadkami. Opisuje zmiany, jakie zaszły w słoikach. 	<p>Doświadczenie – co dzieje się z odpadami rzuconymi na ziemię</p> <p>Nauczyciel prezentuje dzieciom przygotowane wcześniej cztery litrowe słoiki. Do każdego z nich wsypana zostaje ziemia (np. przez wybrane dziecko), tak aby wypełnić słoik do połowy. W każdym ze słoików wybrane dziecko umieszcza jeden odpadek:</p> <ul style="list-style-type: none"> słoik 1: ogryzek jabłka lub gruszki słoik 2: woreczek foliowy słoik 3: chusteczka higieniczna słoik 4: papierek po cukierku lub batonie <p>Wybrane dziecko zasypuje odpady ziemią, tak aby wypełnić słoik. Słoiki należy opisać np. za pomocą naklejanych symboli. Dzieci starają się przewidzieć, co stanie się z odpadami w słoikach. Odstawiają je w dogodne miejsce i obserwują do końca projektu, co jakiś czas zraszając wodą, aby utrzymać warunki zbliżone do tych panujących w lesie. Pod koniec projektu dzieci wydobywają zakopane odpady i sprawdzają, co się zmieniło.</p>	<p>Na słoiki można nakleić naklejki z podpisami lub opisać słoiki pisakiem. Można zrobić zdjęcia elementom wkładanym do słoików. Dzięki temu dzieci będą miały możliwości porównania zmian po upływie czasu.</p>	<p>Cztery litrowe słoiki, ziemia ogrodowa, łopatka lub łyżka, ogryzek jabłka lub gruszki, woreczek foliowy, chusteczki higieniczne, papierek po cukierku lub batonie, naklejki lub pisaki, zraszacz lub klawka.</p>
	1.1, 1.2, 3.1, 3.2, 3.3, 13.1	<ul style="list-style-type: none"> Obserwuje i zaznacza na karcie obserwacji kilka obiektów. Nazywa napotkane odpady. Liczy elementy zaznaczone na własnej karcie obserwacji. Określa, czy odpadów jest więcej czy mniej. 	<p>Spacer</p> <p>Dzieci wraz z nauczycielem wybierają się na spacer tą samą trasą, którą pokonały w pierwszym tygodniu projektu. Otrzymują te same karty pracy i zapisują swoje obserwacje. Po powrocie do przedszkola porównują karty pracy z pierwszego i drugiego tygodnia projektu. Odpowiadają na pytania: <i>Co zauważyliście? Co możecie powiedzieć o zmianach?</i></p>	<p>W ten sposób dzieci będą mogły porównać, czy zaszły jakieś zmiany – czy odpadów przybyło, czy może jest ich mniej. Jeśli więcej – może nastąpić próba określenia, jakich odpadów przybyło i dlaczego. Jeśli mniej – można wspólnie z dziećmi zastanowić się, co się z nimi stało.</p>	<p>Karta pracy nr 3, sztywne podkładki dla każdego dziecka, kartki formatu A4 dla każdego dziecka, ołówki (lub kredki ołówkowe).</p>

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

➤ **TYDZIEŃ 3**

W tym tygodniu dzieci oglądają dwa filmy znajdujące się na platformie (każdy film innego dnia) oraz podejmują wybrane przez nauczyciela propozycje aktywności z tabeli 3.

FILM A

- Odpady (nazywane też śmieciami) to rzeczy nam już niepotrzebne.
- Odpady należy porządkować (segregować), czyli wyrzucać do odpowiednich pojemników.
- Kompost powstaje z naturalnych odpadków, np. resztek warzyw i owoców, suszonych traw, roślin, gałązek drzew i krzewów. Kompost jest pożyteczny. Dzięki niemu rośliny lepiej rosną.
- Wyrzucanie odpadów na ulicę lub do lasu szkodzi ludziom, roślinom i zwierzętom. Odpady zatrują ziemię, wodę i powietrze.

FILM B

- Odpady należy porządkować (segregować), czyli wyrzucać do odpowiednich pojemników.
- Odpady mogą być przydatne. Można z nich zrobić inne rzeczy (recykling), np. nowe butelki, puszki, papier.
- Kompost powstaje z naturalnych odpadków, np. resztek warzyw i owoców, suszonych traw, roślin, gałązek drzew i krzewów. Kompost jest pożyteczny. Dzięki niemu rośliny lepiej rosną.

➤ **TYDZIEŃ 4**

To ostatni tydzień projektu, w którym następuje jego zakończenie. Praca dzieci zmierza do przygotowania wydarzenia kulminacyjnego. Dodatkowo dzieci podejmują wybrane przez nauczyciela formy aktywności zaproponowane w tabeli 3.

Szczegółowy opis wydarzenia kulminacyjnego (przedostatni lub ostatni dzień trwania projektu):

W dniu kulminacji sala przedszkolna zamienia się w recyklingową manufakturę. Od progu zaproszonych gości witają różnego typu prace autorstwa dzieci wykonane z odpadów. Ponadto na gości czeka bardzo przyjemna niespodzianka: koncert na niepowtarzalnych i całkowicie oryginalnych instrumentach z odzysku. A po koncercie dzieci, jako specjaliści od odpadów, przeprowadzą obowiązkowe dla wszystkich gości szkolenie z zakresu segregacji odpadów. Przy tej okazji rozdadzą ulotki informacyjne na temat odpadów i sposobu ich segregowania.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Działania przygotowawcze:

1. Przygotowanie zaproszeń dla rodziców i gości.
2. Przygotowanie instrumentów muzycznych z odpadów.
3. Przygotowanie utworu muzycznego wykonanego na instrumentach z odpadów.
4. Przygotowanie z dziećmi krótkiej inscenizacji lub pokazu na temat segregacji odpadów. Można wykorzystać treść wiersza Mari Strzałkowskiej *Przedstawienie* oraz przygotować z dziećmi rysunkowe ulotki informacyjne dla zaproszonych gości.

Tabela 3. Propozycje zabaw i zadań dla dzieci w trzecim i czwartym tygodniu projektu

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
JĘZYK	3.2	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonuje ćwiczenia oddechowe. • Kontroluje siłę wydmuchiwanego powietrza. 	<p>Ćwiczenia oddechowe</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wyścigi odpadków – nauczyciel przygotowuje na stole (lub innej gładkiej powierzchni) trasę dla zawodników: wyznacza linię startu i mety (np. sznurkiem). Zadaniem dzieci jest ustawienie papieru na linii startu i dmuchanie na niego w taki sposób, aby jak najszybciej dotarł do mety. – Trafianie do celu – nauczyciel zarysowuje pewien obszar (np. przykleja do blatu stołu kartkę formatu A4). Zadaniem dzieci jest dmuchanie na papier w taki sposób, aby umiejscowić go na obszarze kartki. – Jak najwyżej – każde dziecko otrzymuje szeroki pasek wycięty z gazety/czasopisma. Chwyta go w dłoń i unosi na wysokość twarzy. Zadaniem dzieci jest dmuchanie na paski w taki sposób, aby powiewały jak najwyżej. – Każde dziecko otrzymuje stronę z gazety. Chwyta ją w obie ręce i unosi na wysokość twarzy. Zadaniem dzieci jest dmuchanie na całą płaszczyznę strony w taki sposób, aby się uniosła. – Jak najdalej – dzieci zgniatają kulki z gazet. Kładą się na brzuchu. Kulki kładą przed swoją twarzą. Zadaniem jest dmuchanie w taki sposób, aby kulka z gazety przesunęła się jak najdalej. 	<p>Można przygotować kilka stanowisk z trasami o różnym stopniu trudności, np. trasa w formie slalomu, trasa z omijaniem przeszkód.</p> <p>Ćwiczenie to dzieci mogą wykonać, siedząc przy stolikach.</p>	<p>Lekkie odpady, np. zgniecione chusteczki higieniczne, fragmenty papieru, zgnieciony fragment gazety, paski z gazety, pojedyncze strony z gazet/czasopism itp.</p>

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
MATEMATYKA	4.2	<ul style="list-style-type: none"> Sortuje nakrętki według polecenia nauczyciela. 	<p>Sortowanie zakrętek Każde dziecko otrzymuje zestaw zakrętek od różnych butelek i słoików. Zadaniem dzieci jest posortowanie ich według polecenia nauczyciela, np. w zależności:</p> <ul style="list-style-type: none"> – od koloru (zakrętki każdego koloru osobno), – od wielkości (małe, duże), – od materiału, z jakiego zostały wykonane (plastik, metal). 	Zabawa może odbywać się indywidualnie lub w parach. Dzieci mogą segregować zakrętki, wrzucając je do plastikowych kubeczków, kładąc na kartki lub w pętle wykonane ze sznurków.	Zakrętki po napojach (od wód mineralnych, soków owocowych, kefirów, jogurtów pitnych itp.) i od słoików.
MATEMATYKA	14.2, 14.3	<ul style="list-style-type: none"> Odwzorowuje lub układa z zakrętek figurę geometryczną. 	<p>Figury Układanie figur geometrycznych oraz innych wzorów z zakrętek od butelek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – układanie z zakrętek podanych figur geometrycznych, – układanie zakrętek według podanego wzoru. 	W razie potrzeby nauczyciel może narysować figurę na kartce, tak aby dziecko mogło układać zakrętki po linii. Wzory przygotowuje nauczyciel. Mogą mieć one różne stopnie trudności, np. linia prosta, linia krzywa, spirala.	Zakrętki od butelek, jogurtów pitnych, kefirów.
MATEMATYKA	4.2, 14.7	<ul style="list-style-type: none"> Klasyfikuje odpady według rodzaju. Określa liczbę odpadów w zbiorach (liczy). 	<p>Klasyfikowanie odpadów cz. 2 Zadaniem dzieci jest umieszczenie odpadów we właściwych zbiorach.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Klasyfikacja odpadów według rodzaju pojemników, do których są wrzucane – przykładowe zbiory: pojemnik niebieski, pojemnik zielony, pojemnik biały, pojemnik żółty, kompostownik. – Klasyfikacja przedmiotów według symboli – zbiory opatrzone są symbolami: recyklingu, odpadów problemowych, opakowań biodegradowalnych. – Klasyfikacja odpadów ze względu na rodzaj produktu – przykładowe zbiory: siatki foliowe, butelki, puszki, papier. 	Odpadki mogą być rzeczywiste lub mogą to być ich fotografie wycięte z gazet, czasopism, ulotek itp. Dzieci mogą segregować odpady, umieszczając je w pętlach wykonanych ze sznurków, wstążek lub w obręczach hula-hop. Aby ułatwić dzieciom segregację odpadów w każdym zbiorze, należy umieścić jeden przykładowy odpadek lub/i rysunek – symbol, np. plastik – butelka plastikowa, papier – zgnieciona kartka papieru, szkło białe – szklana przezroczysta butelka itd.	Sznurki, wstążki lub obręcze hula-hop, odpady – należące do poniższych kategorii: plastik, metal, papier, szkło białe, szkło kolorowe, odpady naturalne, zabawki, ubrania, baterie. Symbole: recyklingu, odpadów problemowych, opakowań biodegradowalnych.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
BADANIE, MATEMATYKA, WSPÓŁPRACA	1.1, 1.2, 2.5, 3.1, 3.2	<ul style="list-style-type: none"> Przygotowuje odpadki do wyrzucenia, np. zgniatą butelkę, kartonik. 	<p>Ile śmieci zmieści się w koszu?</p> <p>Dzieci mają do dyspozycji butelki PET, kartony, pudełka różnej wielkości – podzielone na dwa stanowiska w taki sposób, aby na każdym stanowisku była jednakowa liczba odpadów. Zadaniem dzieci jest rozdzielenie wszystkich butelek i pudełek z pierwszego stanowiska do dwóch worków na śmieci – butelki do jednego, pudełka do drugiego. Pytanie nauczyciela: <i>Co zauważyliście?</i> Kolejnym zadaniem dzieci jest włożenie butelek i pudełek z drugiego stanowiska do nowych worków. Przed umieszczeniem odpadów w workach należy je odpowiednio przygotować, tzn. z butelek ściągnąć zakrętki, zgnieść pudełka oraz butelki. Pytanie nauczyciela: <i>Co zauważyliście? Co możecie powiedzieć o tych workach z odpadami?</i> Dzieci przygotowują inne surowce wtórne (np. opakowania kartonowe po mleku i sokach, puszki aluminiowe, butelki po kosmetykach, płynach do prania) oraz wrzucają je do właściwych pojemników na odpady.</p>	<p>Butelek, kartonów i pudełek powinno być na tyle dużo, aby bez złożeń i zgniecenia nie mieściły się workach. Podczas przygotowywania odpadów należy zwrócić uwagę na zachowanie ostrożności i bezpieczeństwa. Informacje na temat przygotowania odpadów przed wyrzuceniem ich do pojemników znajdują się w części „Fakty – ciekawostki – opinie, czyli co nauczyciel powinien wiedzieć o temacie”.</p>	<p>Kilkaście butelek PET, kilkaście kartonów i pudełek, cztery worki na śmieci, szklane słoiki z zakrętkami i etykietami, szklane butelki z zakrętkami i etykietami, opakowania kartonowe po sokach, mleku, puszki aluminiowe, butelki po kosmetykach itp.</p>
MATEMATYKA, WSPÓŁPRACA, JĘZYK	3.1, 4.2	<ul style="list-style-type: none"> Klasyfikuje odpady według materiału, z którego są zrobione. Nazywa odpady i materiały, z których są wykonane. 	<p>Pary</p> <p>Przed każdym dzieckiem siedzącym na dywanie nauczyciel kładzie odwróconą ilustrację. Dzieci odwracają kartę i po kolei nazywają przedstawione odpady. Nauczyciel rozpoczyna, dając przykład, aby dzieci również podały materiał, z jakiego przedmiot jest wykonany, np.: butelka ze szkła (albo szklana butelka). Kiedy wszystkie osoby pokażą swoje ilustracje, wstają i tworzą pary odpadów. Nauczyciel nazywa pierwszą parę: <i>To para szklanych butelek</i> i wskazując kolejną parę, prosi o nazwanie tej pary odpadów.</p>	<p>Nauczyciel pomaga dzieciom nazywać materiały, z jakich są wykonane odpady, jeśli zajdzie taka potrzeba.</p>	<p>Ilustracje odpadów (np.: plastikowe butelki, puszki, kubki plastikowe, gazeta, kartka, ogryzek, zakrętka od butelki, szklany słoik itd.) po dwie sztuki każdego rodzaju.</p>

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
MATEMATYKA, JĘZYK	3.1, 4.2	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzy szeregi matematyczne (dwu- i trzelementowe). • Nazywa przedmioty. 	<p>Szklane butelki</p> <p>W kopertach dzieci otrzymują ilustracje butelek. Nauczyciel układa pierwszy szereg, wymieniając głośno butelki: zielona butelka – biała butelka – zielona butelka. Dzieci wyciągają ilustracje i układają taki sam szereg. Do powstałego szeregu nauczyciel dokłada kolejne butelki według zasady i w trakcie układania prosi, aby dzieci kontynuowały. Kolejny szereg może być trzelementowy, np.: zielona butelka – biała butelka – brązowa butelka.</p>	Nauczyciel może ułożyć swój szereg (z trzema powtórzeniami wzoru), a dzieci kolejno dokładają swoje ilustracje, tworząc jeden długi szereg. Można zwiększyć liczbę elementów, dokładając słoik lub inny szklany przedmiot.	Koperty, dużo ilustracji szklanych butelek (białych, zielonych, brązowych) dla każdego dziecka.
MATEMATYKA, MUZYKA	8.3, 13.1	<ul style="list-style-type: none"> • Rytmicznie podaje przedmioty na sygnał. • Wystukuje rytm. • Liczy. 	<p>Krążące nakrętki</p> <p>Dzieci ustawiają się w kole. Jedna osoba dostaje dwie nakrętki, które na sygnał (np. HOP) podaje do osoby stojącej po jej prawej stronie. Na sygnał STOP osoba, która trzyma zakrętki, wystukuje nimi rytm (uderzając jedną zakrętką o drugą). Pozostałe dzieci powtarzają rytm, klaszcząc w dłonie i mówią, ile razy uderzały dłońmi. Zabawę należy powtórzyć kilka razy.</p>	Można wykorzystać jakiś rytmiczny utwór muzyczny, ale dzieci mają reagować na hasło.	Dwie jednakowej wielkości nakrętki plastikowe, rytmiczna muzyka.
BADANIE, JĘZYK	1.1, 1.2, 3.1, 3.2, 14.5	<ul style="list-style-type: none"> • Opisuje różnicę pomiędzy zakupami. • Wypowiada się na temat treści wiersza. 	<p>Ekologiczne zakupy</p> <p>W sali pojawiają się dwie torby z zakupami – nauczyciel prezentuje je dzieciom. Ich zadaniem jest porównanie zawartości obu toreb pod kątem liczby produkowanych odpadów. Dzieci słuchają wiersza pt. <i>Lekcja Małgorzaty Strzałkowskiej</i> i rozmawiają na temat jego treści oraz zajęć.</p>	Zakupy powinny różnić się od siebie liczbą jednorazowych worków foliowych, zbędnych opakowań.	Przykładowe zakupy: 1) wiklinowy koszyk z zakupami – owocami i warzywami luźno rzuconymi lub w papierowej torbie; pieczywo w papierowych torbach; 2) duża torba foliowa, a w niej wiele mniejszych siatek foliowych z owocami, pieczywem itp.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
BADANIE, JĘZYK, MATEMATYKA	1.1, 2.5, 3.1, 3.2, 14.7	<ul style="list-style-type: none"> Rozróżnia symbole związane z segregacją odpadów. Przyporządkowuje odpady do symbolu. 	<p>Symbole recyklingu Dzieci oglądają symbole dotyczące odpadów, np.:</p> <ol style="list-style-type: none"> recyklingu, odpadów problemowych, wyrzucania odpadów do właściwych miejsc, opakowań biodegradowalnych, które w procesie kompostowania nie uwalniają żadnych szkodliwych substancji. <p>Nauczyciel prowadzi rozmowę na ich temat: <i>Co widzicie? Co możecie powiedzieć o tych symbolach?</i> Dzieci segregują odpady według symboli.</p>		Symbole: wyrzucaj opakowania do właściwych miejsc, odpady problemowe, recykling, opakowania biodegradowalne, opakowania produktów, które zawierają te symbole.
MATEMATYKA, JĘZYK, WSPÓŁPRACA	1.2, 3.1, 13.1	<ul style="list-style-type: none"> Liczy. Zapamiętuje przedmioty. Wymienia brakujący przedmiot. 	<p>Co się zmieniło? Dzieci siedzą w kole na dywanie. Na środku koła są rozsypane przedmioty, które powinny trafić do śmieci. Dzieci je nazywają, a następnie starają się je zapamiętać. Chętne dziecko może wstać i je policzyć. Następnie jedna osoba wychodzi na koniec sali, odwraca się, a pozostała grupa bez używania słów wskazuje, który przedmiot nauczyciel ma schować. Ochotnik wraca i jego zadaniem jest odgadnięcie, jaki przedmiot został schowany. Zabawę powtarzamy kilka razy, a na koniec grupa ustala, do jakich pojemników należy je wyrzucić.</p>		Różne puste i zużyte przedmioty (np.: butelka, pojemnik po kremie, słoik, kartonowe pudełko, zakrętka, piłka z gazety, papierek po cukierku itp.).

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
KONSTRUKCJE, WSPÓŁPRACA, JĘZYK	1.1, 1.2, 3, 9.2, 10.1	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia kilka miejsc, do których trafiają odpady. Współtworzy drogę odpadów. 	<p>Droga naszych śmieci cz. 2</p> <p>Dzieci, podobnie jak w pierwszym tygodniu, za pomocą różnych materiałów i technik starają się zobrazić drogę, jaką pokonują odpady produkowane przez ludzi (mogą to być rysunki, budowle, makiety).</p>	<p>Jeśli ćwiczenie to zostało zrealizowane w pierwszym tygodniu projektu, poprzednią pracę można zmodyfikować i uzupełnić o nowe miejsca. W ten sposób można ocenić, czy zaszła zmiana w stanie wiedzy dzieci na ten temat. Nauczyciel musi zadbać o przydzielenie zadań wszystkim dzieciom. Ćwiczenie może mieć charakter grupowy lub zespołowy. Przykładowa droga odpadów: pojemniki na odpady – śmieciarka – sortownia – przedsiębiorstwa, w których odbywa się przetwarzanie odpadów na inne produkty, wysypisko odpadów lub spalarnia odpadów.</p>	<p>W zależności od wyboru sposobu pracy: klocki, zabawki, kartony, pudełka, rolki od papieru toaletowego, kleje, nożyczki, taśma klejąca itp.</p>
KONSTRUKCJE, RUCH	1.1, 1.2, 3, 10.1	<ul style="list-style-type: none"> Wspólnie z grupą buduje tunel. Pokonuje tunel/labirynt. 	<p>Budowa tunelu</p> <p>Dzieci wspólnie z nauczycielem tworzą labirynt/tunel z kartonów połączonych za pomocą szarej taśmy.</p>	<p>Można poprosić o pomoc i uczestnictwo w zabawie rodziców lub inne osoby dorosłe.</p>	<p>Duże kartony, np. po lodówkach, pralkach, kuchenkach, taśmy klejące, taśmy dwustronne, nożyczki.</p>
FORMY PLASTYCZNE	9.2, 14.3	<ul style="list-style-type: none"> Samodzielnie wykonuje mozaikę z różnych materiałów. 	<p>Odpadkowe mozaiki</p> <p>Dzieci mają do dyspozycji kolorowe nakrętki, skrawki tkanin, tektury itp., z których tworzą mozaikę (przyklejając je do kartki za pomocą kleju lub taśmy dwustronnej).</p>	<p>Nauczyciel powinien w razie potrzeby wyjaśnić dzieciom, czym jest mozaika.</p>	<p>Różne odpadki – przede wszystkim skrawki materiałów, tekturki, zakrętki od butelek, kleje, nożyczki, taśmy dwustronne.</p>
FORMY PLASTYCZNE	9.2, 14.3	<ul style="list-style-type: none"> Okleja lub maluje pudełko. Przykleja na pudełko wybrane elementy. 	<p>Ozdabianie pudełka na skarby</p> <p>Dzieci ozdabiają przyniesione wcześniej pudełka – okleją je kolorowym papierem, malują, przyklejają małe elementy, jak koraliki, piórka, naklejki. W ten sposób powstają pudełka, w których każde dziecko może trzymać swoje skarby.</p>	<p>Pudełka można pozostawić w przedszkolu, tak aby dzieci mogły odkładać do nich swoje skarby, znaleziska, wytwory.</p>	<p>Pudełka różnej wielkości, farby, kredki, papier kolorowy, krepa, plastelina, koraliki, cekiny, pióra, filcowe kuleczki, naklejki z różnymi motywami, kleje, nożyczki itp.</p>

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
FORMY PLASTYCZNE	9.2, 14.3	<ul style="list-style-type: none"> Wykonuje kwiat. 	<p>Kwiaty z butelek PET</p> <p>Nauczyciel wcześniej przygotowuje odcięte od butelek PET dna. Na środku dna dzieci przyklejają kulkę plasteliny, która stanowi środek kwiatu, wbijają w nią wykałaczkę lub patyk do szaszłyka, który stanowi łodygę. Za pomocą farb ozdabiają płatki kwiatu. Gotowe kwiatki można umieścić w doniczkach z żywymi kwiatami lub zrobić z nich bukiety i umieścić w wazonach.</p>	Dna butelek należy przygotować wcześniej.	Odcięte dna butelek typu PET, plastelina, wykałaczki lub/i patyczki szaszłykowe, farby, brokat w tubkach, kolorowy papier, kleje, nożyczki.
FORMY PLASTYCZNE	9.2, 14.3	<ul style="list-style-type: none"> Ozdabia butelkę według własnego pomysłu. Ćwiczy małą motorykę. 	<p>Zdobienie butelek</p> <p>Dzieci mają do dyspozycji plastikowe butelki i plastelinę. Oklejają butelki plasteliną, a następnie przyklejają do niej ozdobne elementy, np. cekiny, koralki, guziki itp. Mogą także owinąć butelkę sznurkiem.</p>	To zadanie wymaga dużej zręczności. Dla ułatwienia dzieci mogą owinąć sznurkiem lub plasteliną tylko niewielką część butelki.	W zależności od wybranej propozycji: butelki po napojach, kefirach, jogurtach pitnych, plastelina, sznurek, koralki, cekiny, guziki itp.
FORMY PLASTYCZNE	9.2, 14.3	<ul style="list-style-type: none"> Ozdabia koszulkę. 	<p>Przyozdabianie T-shirtów</p> <p>Dzieci za pomocą farb i flamastrów do tkanin odbijają w dowolny sposób koszulki. Następnie odbywa się pokaz mody – każde dziecko prezentuje swój strój.</p>	Praca nad T-shirtami może odbywać się indywidualnie, w parach lub trójkach – w zależności, ile koszulek jest do dyspozycji. Nauczyciel może wcześniej coś na tych koszulkach naszkicować, aby wszystkie dzieci miały poczucie, że im się udało, natomiast kreatywne dzieci mogą zrobić więcej.	Gładkie T-shirty, flamastry do tkanin.
FORMY PLASTYCZNE	14.3, 14.7	<ul style="list-style-type: none"> Wykonuje ulotkę informacyjną. Przyporządkowuje odpadki do koloru kartki. 	<p>Rysunkowe ulotki informujące o segregacji odpadów</p> <p>Każde dziecko otrzymuje pięć pasków papieru tej samej szerokości w kolorach: czarny, niebieski, żółty, zielony i biały. Na czarnym pasku dzieci przyklejają symbol recyklingu. Paski w kolorze niebieskim, żółtym, zielonym i białym odpowiadają kolorom pojemników do segregacji odpadów. Zadaniem dzieci jest przyklejenie na poszczególne paski wybranych odpadów wydartych/wyciętych z gazet, czasopism, ulotek reklamowych.</p>	Paski papieru muszą być na tyle szerokie, aby przykleić wydarte/wycięte elementy – jeden obok drugiego.	Symbol recyklingu dla każdego dziecka, gazety, czasopisma, ulotki reklamowe, kleje, nożyczki.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
MUZYKA, KONSTRUKCJE, WSPÓŁPRACA	1.1, 1.2, 3.1, 3.2, 8.1, 8.2, 8.3, 10.1	<ul style="list-style-type: none"> Stwarza i nazywa instrument muzyczny. Demonstruje sposób grania na swoim instrumencie. Wykonuje komendy dyrygenta. Gra na instrumencie do muzyki. 	<p>Budowanie instrumentów muzycznych</p> <p>Dzieci mają do dyspozycji różnego typu odpady. Ich zadaniem jest przygotowanie instrumentów muzycznych, np. marakasów (butelki wypełnione różnymi elementami, np. piaskiem, kamykami, koralikami), trąbek (złączone rolki po papierze toaletowym, do których przyklejone są zakrętki od butelek), bębenków (duże butelki PET po wodzie) itd. Dzieci prezentują kolejno swoje instrumenty, a potem wspólnie z nauczycielem tworzą orkiestrę – nauczyciel wciela się w rolę dyrygenta. Dyrygent poprzez ruchy rąk pokazuje, kto z orkiestry ma grać (np. wskazuje palcem) oraz czy grane dźwięki mają być głośne (np. ruchy zamaszyste, całymi rękoma) czy ciche (np. ruchy delikatne, tylko dłońmi). Dzieci próbują akompaniować do dowolnie wybranego utworu.</p>	<p>Przy tej okazji można pokazać dzieciom film prezentujący orkiestrę symfoniczną. Zabawa może odbywać się przy dowolnym utworze muzycznym. Dzieci wraz z nauczycielem powinny przygotować krótki utwór muzyczny grany na instrumentach zrobionych z odpadów, który zostanie zaprezentowany w dniu kulminacji.</p>	<p>Różne odpady, m.in. pudełka różnej wielkości (również po chusteczkach higienicznych), butelki szklane, plastikowe, folia, worki foliowe, zakrętki od butelek, puszki, fragmenty rur, blaszki, gazety, czasopisma, gałązki, kleje, nożyczki, plastelina, taśma klejąca, papier kolorowy itd.</p>
MUZYKA, RUCH	5.3, 5.4, 8.2	<ul style="list-style-type: none"> Swobodnie porusza się w rytm muzyki. Porusza wstążką według wskazówek nauczyciela. 	<p>Improwizacja ruchowa</p> <p>Dzieci, trzymając w dłoni skrawek materiału lub wstążki, swobodnie poruszają się w rytm muzyki, zakreślają wstążką kształty, naśladują ruchy nauczyciela itp.</p>	<p>Podczas zabawy można wykorzystać dłuższe skrawki materiału.</p>	<p>Wstążki lub skrawki materiałów, dowolny utwór muzyczny.</p>
MUZYKA, RUCH	5.3, 5.4, 8.2	<ul style="list-style-type: none"> Porusza się we właściwy sposób do wybijanego rytmu. Reaguje na hasło w zabawie orientacyjno-porządkowej. 	<p>Poruszanie się w rytm wybijanej muzyki</p> <p>Dzieci poruszają się do wybijanego przez nauczyciela rytmu. Na hasło ustawiają się przy konkretnym symbolu lub we wskazanym miejscu, np. na hasło recykling dzieci ustawiają się przy pojemnikach do segregacji odpadów lub przy obręczy z symbolem recyklingu.</p>	<p>Za każdym razem dzieci mogą poruszać się w inny sposób, np. marszerując, idąc na palcach, piętach, podskakując itd.</p>	<p>Instrument do wybijania rytmu, np. duża butelka PET.</p>

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
MUZYKA	8.2, 8.3	<ul style="list-style-type: none"> • Naśladowuje czynności prezentowane przez nauczyciela. • Uważnie słucha prezentowanych dźwięków. • Na podstawie dźwięku wskazuje czynność, jaką wykonuje nauczyciel. 	<p>Odgłosy gazety – zabawa słuchowa</p> <p>Każde dziecko otrzymuje gazetę. Nauczyciel demonstruje dzieciom dźwięki, jakie można wydobyć z gazety. Dzieci uważnie obserwują, co robi nauczyciel i nasłuchują, jakie dźwięki temu towarzyszą. Dzieci powtarzają czynność zaprezentowaną przez nauczyciela, starając się zapamiętać dźwięki im towarzyszące. Dzieci zamykają oczy, a nauczyciel ponownie demonstruje odgłosy. Zadaniem dzieci jest odgadnięcie, co nauczyciel robił z gazetą.</p>	Proponowane dźwięki: pocieranie kartki o kartkę, uderzenie o kartkę, potrząsanie kartki, zginięcie kartki itp. Nauczyciel może również schoować się za parawanem.	Gazety, czasopisma, parawan.
RUCH, WSPÓŁPRACA	1.1, 1.2, 5.3, 5.4	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonuje polecenia nauczyciela. 	<p>Zabawa z folią malarską lub dużą płachtą tkaniny (na zasadzie zabawy chustą animacyjną). Propozycje zabaw:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podrzucanie kulek z gazet, tak aby żadna nie spadła na ziemię; – podrzucanie kulek z gazet, tak aby wszystkie spadły na ziemię; – wbieganie pod folię wybranych osób i zamienianie się miejscami (np. według koloru, przy którym stoją) itp. 	Dobrze jest użyć grubszej folii malarskiej, ponieważ jest bardziej trwała i wytrzymała. Zabawę można przeprowadzić na świeżym powietrzu.	Folia malarska lub duża płachta tkaniny, np. prześcieradło, dowolny utwór muzyczny.
RUCH, WSPÓŁPRACA	1.1, 5.3, 5.4	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonuje polecenia nauczyciela. 	<p>Zabawy z gazetą</p> <p>Każde dziecko otrzymuje po jednej stronie gazety. Można zaproponować dzieciom obejrzenie swoich gazet bardzo dokładnie, zwrócenie uwagi na wielkość, kolor. Propozycje zabaw z gazetą:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wchodzenie na gazetę i schodzenie z gazety; – przeskoki przez gazetę (w przód, w bok); – darcie gazety na różne kawałki, np. paski lub inne nieokreślone kształty; – rozkładanie i składanie; 	Nauczyciel pokazuje poszczególne ruchy.	Gazety i czasopisma (różnej wielkości, koloru, z różnego typu papieru).

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MODUŁ	PP	CEL OPERACYJNY DZIECKO:	PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI	WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA	MATERIAŁY
			<ul style="list-style-type: none"> – wykonanie kul z gazet i rzucanie nimi do celu, rzucanie w dal – kto najdalej, rzucanie przed siebie, za siebie, w prawo, w lewo, podrzucanie i łapanie kuli oburącz, przekładanie kulki nad głową z ręki do ręki, przekładanie kuli pod kolaniem, przesuwanie kuli stopą po podłodze; – uważne słuchanie poleceń i wykonywanie ich: <i>Na mojej gazecie siedzę sobie,</i> <i>Na mojej gazecie bębnię sobie,</i> <i>Na mojej gazecie śpię sobie,</i> <i>Po mojej gazecie skaczę sobie,</i> <i>A kiedy usłyszę głośny ton (uderzenie w bębenek), uciekam stąd!;</i> – trzymanie gazety na dłoniach i maszerowanie w rytm muzyki po całej sali; – taniec w parach – osoba z pary przytrzymuje gazetę partnerowi jedną ręką i odwrotnie; – chodzenie na czworakach z gazetą na plecach; – naśladowanie ruchów mycia podłogi (prawa i lewa ręka); – wrzucanie kul z gazety do kosza na śmieci. <p>Rytmizowany tekst zaczerpnięty z: Aleksandra Wójcik, <i>W gazetowej krainie</i>, <http://blizejprzedszkola.pl/publikacje-329,w-gazetowej-krainie> [dostęp: 13.05.2013].</p>		
RUCH	14.3	<ul style="list-style-type: none"> • Łowi kilka odpadów na wędkę. 	<p>Łowienie odpadów</p> <p>Dzieci mają do dyspozycji wędkę zakończoną magnesem oraz metalowe odpady przyciągane przez magnes. Zadaniem dzieci jest wyłowienie wskazanych przez nauczyciela metalowych odpadów lub łowienie ich na czas.</p>	<p>Wędki można wykonać np. ze zwiniętych gazet, z kredek lub dłuższych kijów, do których przywiązuje się sznurek zakończony magnesem. Należy pamiętać, że odpadki aluminiowe, czyli również metalowe, np. puszki, nie będą przyciągane przez magnes. Zabawę można przeprowadzić w ogrodzie przedszkolnym.</p>	<p>Magnesy, metalowe odpadki, kredki lub patyki, sznurek (lub wstążka, wełna). Kilka siatek na motyle, miska z wodą.</p>

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK 1. Tekst piosenki *Sprzątanie świata* i wiersza *Smutne drzewa*

***Sprzątanie świata* (słowa i muzyka: Barbara Kosowska)**

Chociaż mam niewiele lat,
Będę sprzątać, sprzątać świat.
Moje rączki małe dwie
Do porządków garną się.

Papier, puszka, każdy śmieć
Musi swoje miejsce mieć!
Więc posprzątam raz, dwa, trzy
I już wszystko pięknie lśni.

Chociaż mam niewiele lat,
Sprzątam, sprzątam, sprzątam świat.
Jeśli ty pomożesz mi,
Będzie czysto raz, dwa, trzy!

***Smutne drzewa* (autor: Barbara Kosowska)**

Słońce tak pięknie dzisiaj świeciło,
I wiele dzieci park odwiedziło,
Drzewa wspinały się ponad chmury,
Podniosły więc dzieci głowy do góry...
I nagle okrzyk: Co to takiego?
Na drzewach wisiało coś szkaradnego:
Papiery, szmaty, po prostu śmieci!
A skąd to się wzięło – pytają dzieci.
Drzewa ze smutku aż poszarzały
I w odpowiedzi tak zaszumiały:
Było tu wczoraj wycieczek bez liku,
Lecz zapomnieli o śmietniku,
Ach, cóż to w ogóle za maniery,
Żeby na ziemię rzucać papiery!
W nocy wichura się zerwała
I wszystkie śmieci z ziemi porwała,
Długo w powietrzu tak wirowały,
Zanim na drzewa poopadały...
Ssssmutna hissstoria – zaszszszumiał wiatr
I dmuchnął tak mocno, że papier spadł.
Dmuchał więc dalej, ile miał siły,
A dzieci po parku śmieci goniły.
Co do jednego papierki zebrały,
Aż zapanował porządek wspaniały.
Drzewa z wdzięczności się pokłoniły,
Bo znowu zielenią w słońcu lśniły.
A wy pamiętajcie, drogie dzieci,
Aby do kosza wyrzucać śmieci.

ZAŁĄCZNIK 2. Opis kart pracy⁷

Karta pracy nr 1. Zadaniem dziecka jest zwrócenie uwagi podczas spaceru na liczbę napotkanych koszy na śmieci oraz rodzaj odpadów leżących na ziemi. Swoje obserwacje zaznacza na karcie pracy – każdy zauważony kosz lub narysowany na karcie odpad odnotowuje poprzez narysowanie kreski obok właściwego rysunku. Jeśli dziecko zauważy odpady, które nie widnieją na karcie pracy, może je narysować w wyznaczonym polu lub na drugiej stronie karty pracy.

Karta pracy nr 2. Zadaniem dziecka jest połączenie linią przedmiotu z jego cieniem (szarym polem odpowiadającym mu kształtem).

Karta pracy nr 3. Zadaniem dziecka jest narysowanie obok każdego z pojemników kilku odpadków, które można do nich wrzucać lub wycięcie/wydarcie z gazet, czasopism i ulotek reklamowych wybranych produktów (które po opróżnieniu/zużyciu trafiają do kosza), a następnie przyklejenie ich obok właściwych pojemników.

ZAŁĄCZNIK 3. List do rodziców⁸

Tablitowe Wieści

Drodzy Rodzice!

Nasza grupa rozpoczyna właśnie kolejny projekt edukacyjny pt. *Ziemia (Odpady)*. Przez cztery tygodnie będziemy poszerzać swoją wiedzę na temat odpadów, ich segregacji oraz przetwarzania. Dowiemy się, że:

- odpady to rzeczy nam już niepotrzebne;
- odpady należy segregować;
- odpady mogą być przydatne – wykorzystuje się je do recyklingu;
- kompost powstaje z naturalnych odpadków i jest on bardzo pożyteczny, ponieważ dzięki niemu rośliny lepiej rosną;
- wyrzucanie odpadów na ulicę lub do lasu szkodzi ludziom, roślinom i zwierzętom – zatrują one ziemię, wodę i powietrze.

Ponadto w sali przedszkolnej stworzymy kącik czyściocha, w którym znajdą się wszystkie najpotrzebniejsze sprzęty do sprzątanía. Założymy gniazdo segregacyjne z pojemnikami na odpady oraz wprowadzimy funkcję dyżurnego. Spróbujemy odpowiedzieć sobie na pytania: co się dzieje z produkowanymi przez nas odpadami?, co zrobić, aby zmniejszyć ilość śmieci?, w jaki sposób stare zamienić w nowe? Czy nam się to uda? Przekonacie się, widząc efekty naszej pracy.

Spróbujemy również porozmawiać z pracownikiem służb komunalnych/porządkowych i przyjrzeć się śmieciarce oraz spotkać z ogrodnikiem, który opowie nam, czym jest kompostowanie.

⁷ Karty pracy do pobrania ze strony <http://tablit.wa.amu.edu.pl>.

⁸ Gotowe wzory listów do rodziców do pobrania ze strony <http://tablit.wa.amu.edu.pl>.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Stworzymy orkiestrę, której muzycy będą grać na oryginalnych i niepowtarzalnych instrumentach muzycznych. Próbkę naszych umiejętności zaprezentujemy Wam w dniu kulminacji.

Z racji poruszanego tematu zachęcamy Was do włączania Waszych dzieci w czynności porządkowe oraz wspólne segregowanie odpadów. W ten sposób dzieci już od najmłodszych lat wyrobią w sobie nawyk porządkowania i dbania o otoczenie.

Naszym głównym materiałem, na którym będziemy pracować przez najbliższy miesiąc, są oczywiście różnego rodzaju odpady. Dlatego też prosimy Was o wsparcie i dostarczenie do przedszkola kartonów, pudełek, rolek po papierze toaletowym, puszek aluminiowych, zakrętek od butelek, fragmentów niepotrzebnych tkanin, starych gazet, czasopism itp. Czekamy również na Wasze propozycje aktywności.

Z pozdrowieniami

.....
(podpis nauczyciela)

ZAŁĄCZNIK 4. Moduł języka angielskiego

Projekt: ZIEMIA (ODPADY)

Grupa wiekowa: 3-latki

Moduł językowy: słowniki

Cele ogólne:

- Zapoznanie ze słownictwem polskim i angielskim dotyczącym zagadnień związanych z troską o Ziemię.
- Poznanie nazw elementów otoczenia w języku polskim i angielskim.
- Opanowanie umiejętności rozróżniania poszczególnych elementów roślin.
- Opanowanie i rozwijanie umiejętności artykułowania spółgłosek i samogłosek angielskich.

Bank słów to zestaw kart – kafelków, których wygląd i układ podobny jest do znanej dzieciom i nauczycielom gry *Memory*, jednak w tym przypadku karty pozostają odkryte. Dostęp do nich odbywa się na poziomie platformy, po wybraniu wersji polskiej lub angielskiej (flaga polska lub brytyjska). Grafiki w obu wersjach banku słów są takie same dla danego projektu i grupy wiekowej, natomiast różnią się jedynie nagraniami słówek, które przygotowane zostały w języku polskim lub angielskim. Ikony zawierają głównie grafiki zaczerpnięte z animacji. Zawarte w nich obrazki przedstawiają elementy pojawiające się zarówno w scenkach z danego tematu, jak i filmach A i B. Po kliknięciu na ikonę słychać słowo wypowiedziane przez lektorkę po angielsku (wersja angielska) lub po polsku (wersja polska).

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

CEL OPERACYJNY DZIECKO:	DZIAŁANIA DZIECKA	SŁOWO POLSKIE – WERSJA POLSKA	SŁOWO ANGIELSKIE – WERSJA ANGIELSKA
<ul style="list-style-type: none"> Wybiera wersję językową, naciskając na odpowiednią ikonę. Wybiera ikonę w zestawie ośmiu grafik. Słucha nazw poszczególnych elementów. Powtarza nazwy polskie lub angielskie. 	<ul style="list-style-type: none"> Z poziomu platformy wybiera wersję językową – polską lub angielską, naciskając przycisk z flagą polską lub brytyjską. Po pojawieniu się zestawu ośmiu ikon klika na wybrany element i słyszy jego nazwę. Powtarza usłyszane słowo. Podczas odtwarzania wersji angielskiej może kilkakrotnie wysłuchać i powtarzać słowa. Jeśli na podstawie materiału graficznego nie zrozumie znaczenia angielskiego słowa, może cofnąć się do poziomu platformy i wybrać polską wersję językową, co ułatwi odczytanie znaczenia ikony. 	trawa	grass
		ogród	garden
		liście	leaves
		gałęzie	branches
		jabłka	apples
		śmieci	rubbish
		owoce	fruits
		warzywa	vegetables
<p>WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA</p> <ol style="list-style-type: none"> Zaleca się, aby dzieci miały możliwość przysłuchiwania się nagraniom słów, zanim zaczną je powtarzać. Należy zachęcić dzieci, aby angielskie słowa powtarzały grupowo oraz indywidualnie. Jeśli zrozumienie znaczenia słowa angielskiego jest zbyt trudne dla dziecka, można przejść do polskiej wersji słownika. Szczególnie w pierwszych fazach projektu nauczyciel powinien pomóc dzieciom cofnąć się do poziomu platformy i otworzyć bank polskich słów. Jeśli zrozumienie wymowy poszczególnych słów w wersji angielskiej stwarza problemy zarówno dzieciom, jak i nauczycielowi, zalecane jest skorzystanie z dobrych słowników internetowych wszystkich głównych wydawców. Słowa i grafiki zamieszczone w słownikach pochodzą głównie z animacji, a zatem ich powtarzanie i osadzenie w kontekście przyrodniczym prowadzi do bardziej efektywnego zapamiętywania znaczeń. Dzieci mogą korzystać z banku słów zarówno w końcu pierwszego tygodnia projektu, jak i w drugim, trzecim i czwartym tygodniu. Częstotliwość powtórzeń sprzyja przyswajaniu języka obcego. 			

Moduł języka angielskiego: gra

Cele ogólne:

- Rozwijanie zasobu słownictwa angielskiego związanego z tematem *Ziemia (Odpady)*.
- Zapoznanie z różnymi rodzajami odpadów.
- Zapoznanie z metodą segregacji odpadów.
- Opanowanie i doskonalenie umiejętności artykułowania głosek angielskich.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Format gry

Drag and drop (pol. przeciągnij i upuść)

Opis grafiki

Grafika przedstawia cztery kontenery (niebieski – do papieru, żółty – do plastiku, biały – do szkła bezbarwnego, zielony – do szkła kolorowego). Na trawniku i jezdni porzucane są śmieci – elementy z animacji, które można przesuwając/przeciągając do kontenerów, jednocześnie odpowiednio je segregując. Wszystkie śmieci są klikalne – po naciśnięciu słychać ich angielskie nazwy. Przesunięcie dowolnego elementu do kontenera rozpoczyna grę. Jeśli wybór jest niepoprawny, słychać słowa *try again* (pol. spróbuj ponownie). Po poprawnym przeciągnięciu elementu do pojemnika słychać *correct!* (pol. dobrze, prawidłowo). Gdy wszystkie śmieci znajdują się już w kontenerach, słychać słowo *congratulations* (pol. gratulacje) oraz oklaski. Grę można uruchomić ponownie przez naciśnięcie odpowiedniej ikony w prawym dolnym rogu ekranu.

CEL OPERACYJNY DZIECKO:	ZADANIA DO WYKONANIA	SŁOWA ANGIELSKIE WYKORZYSTANE W GRZE	TŁUMACZENIE NA JĘZYK POLSKI
<ul style="list-style-type: none"> Wybiera dowolną ikonę przedstawiającą odpady. Słucha i powtarza nazwę danego elementu. Przesuwa wybraną ikonę do odpowiedniego pojemnika. Umieszcza wszystkie odpady w odpowiednich pojemnikach. 	<ul style="list-style-type: none"> Naciśnięcie ikony przedstawiającej dany rodzaj odpadów. Powtórzenie usłyszanego słowa. Przesunięcie wybranej ikony nad pojemnik przeznaczony do zbierania określonego rodzaju odpadów. W przypadku popełnienia błędu przesunięcie ikony nad odpowiedni pojemnik. Wybór kolejnej ikony. Powtórzenie usłyszanego słowa. Umieszczenie wszystkich ikon odpadów w odpowiednich pojemnikach. Rozpoczęcie gry od nowa. 	plastic bottle	butelka plastikowa
		can	puszka
		paper	papier
		jar	słoik
		glass bottle	szklana butelka
		plastic bag	worek foliowy
		green glass bottle	szklana zielona butelka
		newspaper	gazeta
		milk carton	karton po mleku

WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA

- Należy zachęcić dzieci, aby podczas zajęć w przedszkolu eksperymentowały z grą, oswajając się zarówno z jej działaniem, jak i zasadami.
- Należy umożliwić dzieciom korzystanie z tablicy interaktywnej oraz samodzielne przeciąganie ikon do pojemników.
- Nauczyciel może zademonstrować dzieciom działanie gry oraz pomóc im przesunąć ikonę nad pojemnik, jeśli na początku jest to dla nich zbyt trudne.
- Dobrze jest zachęcić dzieci do eksperymentowania z grą w domu.
- W przypadku problemów z wymową słówek angielskich można wykorzystać jeden z dobrych słowników internetowych.